

Nr 157.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1929 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till hospitalsbyggnader jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Uti den till riksdagen den 4 januari 1929 avlätna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1929/1930 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkt 47) föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till hospitalsbyggnader för sagda budgetår beräkna ett extra reservationsanslag av 4,100,000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 15 mars 1929 dagtecknad proposition, nr 220, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden samma dag, föreslagit riksdagen att

I) *dels* besluta, att vid den anstalt för manliga asociala imbecilla, som enligt beslut av 1928 års riksdag skall inrättas genom omändring av det utav Västmanlands trängkår tidigare disponerade kasernetablissemnet i Sala, skall för en beräknad kostnad av högst 83,000 kronor anordnas tvättinrättning i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i sagda statsrådsprotokoll förordad förslag,

dels ock, med ändring av vad 1928 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaden för omändring av berörda kasernetablissemnet i Sala må utgöra högst 1,367,000 kronor;

II) med ändring av vad 1928 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaden för omändring av det utav Svea trängkår tidigare disponerade kasernetablissemnet i Örebro till anstalt för kvinnliga asociala imbecilla må utgöra högst 1,375,000 kronor;

III) *dels* besluta, att vid den sinnessjukanstalt, som enligt beslut av 1928 års riksdag skall inrättas genom omändring av det utav Västgöta regemente tidigare disponerade kasernetablissemnet i Vänersborg, skall för en beräknad kostnad av högst 83,000 kronor anordnas tvättinrättning i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordad förslag,

dels besluta, att vid sistnämnda anstalt skola för en beräknad kostnad av högst 34,000 kronor vidtagas anordningar för produktion av elektrisk kraft i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordad förslag,

dels, med ändring av vad 1928 års riksdag därutinnan bestämt, besluta, att platsantalet vid samma anstalt skall utgöra minst 870,

dels ock, likaledes med ändring av vad 1928 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaden för omändring av kasernetablissemnetet i Vänersborg må utgöra högst 2,662,000 kronor;

IV) besluta, att vid Vänersborgs hospital och asyl vid Restad befintliga bagerilokaler skola, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag, för en beräknad kostnad av högst 50,000 kronor utvidgas till ett för nämnda anstalt samt nyssberörda sinnessjukanstalt i Västgöta regementes förutvarande kasernetablissemnet i Vänersborg gemensamt bageri;

V) *dels* besluta, att vid Uppsala hospital och asyl skall för en beräknad kostnad av högst 234,500 kronor anordnas W. C.-anläggning inom vissa byggnader i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag,

dels ock medgiva, att i det av 1926 års riksdag godkända förslaget beträffande utvidgning av köksbyggnaden vid Uppsala hospital och asyl må vidtagas jämkning i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat, ävensom att sammanlagda kostnaden för ifrågavarande utvidgningsarbeten må utgöra högst 384,000 kronor;

VI) besluta, att en för 918 vårdplatser avsedd sinnessjukanstalt skall, för en beräknad kostnad av högst 7,650,000 kronor, i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Carl Westman i december 1928 och januari 1929, beträffande en i förslaget ingående upptagningspaviljong i november 1927, upprättade ritningar, dock med iakttagande av vissa av departementschefen förordade jämkningar, uppföras på det å en av t. f. distriktslantmätaren Georg Tillgren år 1925 sammanställd och kompletterad karta med bruten blå linje och bokstäverna A—B—C—D—E—F—G—H—A angivna området av kyrkoherdebostället $61/64$ mantal krono Kyrkobordet nr 1 och komministerboställena tillhopa $3/16$ mantal krono Kyrkobordet nr 2 ävensom lägenheten Kyrkoplatsen nr 1, allt i Umeå socken;

VII) besluta, att det av Jönköpings regemente tidigare disponerade kasernetablissemnetet i Jönköping skall för en beräknad kostnad av högst 6,750,000 kronor — däri inräknade utgifter för inlösen av vissa Kungl. Maj:t och kronan icke tillhöriga byggnader och annan egendom — omändras till en för 1,220 vårdplatser avsedd sinnessjukanstalt i huvudsaklig överensstämmelse med av ingenjören Hjalmar Cederström upprättade, den 18 juni 1928 och den 1 februari 1929 dagtecknade ritningar, märkta respektive »Kungl. Medicinalstyrelsen 1928» och »Kungl. Medicinalstyrelsen 1929», dock med iakttagande av vissa utav departementschefen angivna jämkningar, samt att förty det för nämnda anstalt enligt av departementschefen förordat förslag avsedda området jämte därå befintliga, Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga byggnader — med undantag av vissa av departementschefen omförmälda förrädsbyggnader — skall från och med den 1 juli 1929 överföras från försvarsväsendet; samt

VIII) under femte huvudtiteln, avdelningen medicinalstaten samt hälso- och sjukvården, underavdelningen sjukvårdsanstalterna, till hospitalsbyggnader för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,100,000 kronor.

I fråga om utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Inledning.

I en inledning till propositionen har departementschefen till en början erinrat, att i propositionen nr 165 till 1928 års riksdag framlagts en plan för anskaffande av nya platser för den statliga sinnessjukvården, enligt vilken plan den rådande bristen på vårdplatser å de statliga sinnessjukanstalterna skulle fyllas medelst genomförande av ett i planen ingående byggnadsprogram.

Departementschefen har härutinnan anfört, bland annat:

»Den framlagda planen för fyllande av platsbristen å hospitalen grundade sig på en beräkning, att antalet av sinnessjuka i behov av hospitalsvård i genomsnitt kunde beräknas motsvara tre på varje tusental av befolkningen och att alltså platsantalet borde, då planen genomförts, motsvara 3 pro mille av rikets folkmängd. Med denna utgångspunkt och med beaktande jämväl av att de tre största städerna enligt särskilda avtal åtagit sig att själva sörja för sin sinnessjukvård hade medicinalstyrelsen beräknat, att antalet sinnessjukplatser vid utgången av den närmaste tioårsperioden, d. v. s. vid 1937 års slut, borde uppgå till 5,282 mera än det vid tiden för planens uppgörande hösten 1927 tillgängliga antalet. Detta antal upptogs då till 11,593, därvid emellertid hänsyn tagits dels till redan fattade beslut om platsökning å vissa befintliga hospital, dels å andra sidan till avgången på grund av föreslagna nedläggning av två äldre sinnessjukanstalter och dels slutligen därtill att det beräknades, att de platser å hospitalen, som nu disponerades för sinnesslöa, skulle bli tillgängliga för sinnessjukvården. Av sistnämnda anledning utgjorde det alltså ett nödvändigt led i planens genomförande, att särskilda vårdplatser anskaffades för de sinnesslöa, som dittills vårdats på hospitalen.

Vid nyssnämnda beräkning av platsbehovet hade medicinalstyrelsen tagit med i beräkningen den uppskattade folkökningen under den tidsperiod, inom vilken planen skulle genomföras. Föredragande departementschefen ansåg sig emellertid kunna räkna med att stegringen i platsbehovet till följd av folkökningen skulle uppvägas av vissa närmare angivna faktorer och att man alltså kunde kalkylera platsbehovet efter nuvarande befolknings-siffror. Med denna utgångspunkt och med beräkning av någon marginal uppskattade departementschefen det platsbehov för sinnessjuka, som borde fyllas, till omkring 4,800. Departementschefen betonade emellertid, att den närmare bestämningen av platsbehovet icke hade någon omedelbar praktisk betydelse. Det antal vårdplatser, för vilkas anskaffande åtgärder nu borde vidtagas, fölle otvivelaktigt inom ramen för platsbehovet, sådant detta redan för närvarande kunde konstateras. Ytterligare underströk depar-

tementschefen, att beräkningen byggde på att särskilda vårdplatser anskaffades åt sinnesslöa, så att dessa ej vidare komme att upptaga hospitalsplatser; i den föreliggande planen ingående förslag fyllde emellertid icke helt detta önskemål.

Det sålunda beräknade platsbehovet skulle enligt den framlagda planen fyllas genom *dels* omändring av ett antal på grund av 1925 års försvarsorganisation ledigblivna kasernetablissemang till anstalter för sinnessjuka och sinnesslöa, *dels* uppförande av vissa nya sinnessjukanstalter, *dels ock* utvidgning av en del befintliga hospital. *Medicinalstyrelsen* hade framlagt olika alternativ till fyllande av det sålunda påvisade platsbehovet. Det alternativ, varpå den sedermera godkända planen byggde — och vari räknades med ett ökat platsbehov å 66 platser på grund av utrymning av vissa till Vadstena hospital hörande lägenheter i klosterbyggnaden därstädes — var av följande utseende.

Anstalt	Nya platser för sinnessjuka.
1) Växjö hospitals utvidgning	460
2) Visby hospital	200
3) Umeå hospital	880
4) Vänersborgs kaserner	566
+ 283 för sinnesslöa	
5) Jönköpings kaserner	1,200
6) Nya paviljonger vid Hälsingborgs hospital	200
7) Nya platser vid äldre hospital	150
8) Länsplatser vid hospitalen	303
9) Nytt hospital i Gävleborgs län	1,089
10) Universitetskliniker:	
Lund	100
Stockholm	100
Uppsala	100
	300
	Summa 5,348

Efter vissa av departementschefen — delvis som följd av den lägre beräkningen av platsbehovet — gjorda jämkningar skulle planen jämte tillhörande approximativa kostnadsberäkningar te sig på följande sätt:

Anstalt	Platsantal		Kostnad kronor
	Sinnes- sjuka	Sinnes- slöa	
Utvidgning av Växjö hospital	460	—	2,760,000
Nytt hospital i Visby	200	—	2,200,000
Hospital vid Umeå	800	—	7,000,000
Upptagningspaviljong vid Umeåhospitalet	100	—	560,000
Omändring av Vänersborgs kaserner	572	286	2,525,000
Omändring av Jönköpings »	1,200	—	6,000,000
Nya paviljonger vid Hälsingborgs hospital	200	—	1,000,000
Nya platser vid äldre hospital	150	—	525,000

Anstalt	Platsantal		Kostnad kronor
	Sinnes- sjuka	Sinnes- slöa	
Övertagande av s. k. länsplatser vid äldre hospital	325	—	1,137,500
Psykiatrisk klinik i Lund	102	—	724,000
Kliniker i Stockholm och Uppsala	200	—	2,000,000
Omändring av Sala kaserner	—	380	1,264,000
Omändring av Örebro kaserner	—	360	1,354,000
Tillbyggnad av Piteå hospital	148	—	2,200,000
Hospital i Gävleborgs län	600	—	4,800,000
Större omändringsarbeten	—	—	3,500,000
	Summa 5,057	1,026	39,549,500

Från antalet platser för sinnessjuka	5,057
avginge till indragning avsedda platser å	
Malmö asyl	124
Visby hospital	63
Vadstena hospital	66
	253

Härefter återstode nyanskaffning av platser för sinnessjuka 4,804

Sammanlagda antalet hospitalsplatser för sinnessjuka skulle efter förslagens genomförande uppgå till omkring 16,500.

Såsom framgår av den återgivna uppställningen, ingår i planen ett belopp på 3.5 miljoner kronor för »större omändringsarbeten». Därmed avsågs att täcka sådana kostnader för större ombyggnader av eller tillbyggnader till äldre hospital, som enligt erfarenheten regelmässigt förekomma och vilka ej kunna bestridas av det ordinarie anslaget till hospital och asylor. Detta belopp hade uppskattats till i genomsnitt 350,000 kronor om året.

Vad angår den tid, inom vilken denna plan skulle genomföras, förklarade departementschefen sig anse det vara i och för sig önskvärt, att platsanskaffningen med hänsyn till den trängande beskaffenheten av det aktuella platsbehovet ävensom på grund av vissa med övergångsbestämmelserna till fattigvårdslagen sammanhängande omständigheter skedde så hastigt som möjligt. För ett snabbt tempo talade också vissa preliminärt avslutade avtal med de städer, varest kaserner skulle omändras till vårdanstalter. I sista hand avgörande för tiden för planens genomförande borde emellertid vara det uppskattade kostnadsbeloppet, vilket som nyss nämnts skulle uppgå till nära 40 miljoner kronor. Med hänsyn till samtliga å frågan inverkan omständigheter ansåg departementschefen, att man tills vidare borde eftersträva platsbehovets fyllande inom en tid av 10 år. Då det emellertid icke vore meningen, att statsmakterna skulle definitivt binda sig för en plan i ena eller andra hänseendet, saknade jämväl denna fråga omedelbar betydelse, i det att senare jämkningar givetvis borde kunna ske, därest förhållandena det påfordrade. — I och för sig vore det visserligen önskvärt, att utgifterna under den kommande byggnadsperioden kunde förbliva ungefär lika stora år från år.

Emellertid skulle det av praktiska orsaker och på grund av att en stor del av arbetena komme att koncentreras till början av perioden icke låta sig göra att hålla anslagen vid jämna belopp. Visserligen skulle det anslag, som komme att begäras för budgetåret 1928/1929, ungefär motsvara en tiondel av summan av de beräknade kostnaderna, men för de därefter närmast följande budgetperioderna syntes det icke kunna undvikas, att anslagen komme att stiga över medeltalet, medan de under slutet av perioden skulle bliva lägre än detsamma. Detta förhållande framgår även av det medicinalstyrelsens alternativ, som låg till grund för den i propositionen framlagda planen. Enligt medicinalstyrelsen — vars förslag slutade å öfver 44 miljoner kronor — utgjorde nämligen de beräknade kostnadssummorna för budgetåret 1928/1929 4,086,500 kronor och för budgetåret 1929/1930 icke mindre än 6,650,000 kronor, medan anslagsbehovet under de senaste åren i perioden skulle utgöra omkring 3 miljoner kronor. Även i dessa summor är inräknat ett årligt belopp av 350,000 kronor för nyss angivna särskilda ändamål.

I riksdagens skrivelse i frågan (nr 287 år 1928) uttalades, att det nu icke längre borde anstå med vidtagande av mera planmässiga åtgärder för fyllande av den starka bristen på platser å de statliga sinnessjukanstalterna, liksom ej heller med ordnande av frågan rörande vården av vuxna, vanartade sinnesslöa. Arbetet med ökande av antalet platser för nu ifrågavarande vårdbehövande borde sålunda energiskt fortsättas och därvid bedrivs efter en enhetlig plan. I fråga om tiden för planens genomförande yttrade riksdagen, att med hänsyn till det trängande behovet av ökat antal hospitalsplatser anskaffningen av dessa borde ske inom så kort tidsperiod, som omständigheterna det medgäve, samt att därför, oaktat de stora kostnader som åsamkades statsverket för planens genomförande, tidsperioden syntes, så vitt då kunde bedömas, i enlighet med vad departementschefen förordat böra bestämmas till 10 år. Vad sedan angår grunddragen i det framlagda förslaget rörande sättet för platsanskaffningen anförde riksdagen, att riksdagen, såvitt då kunde bedömas, icke funnit anledning till erinran däremot. Riksdagen funne sig emellertid sakna anledning att närmare ingå på vad departementschefen yttrat i förevarande hänseende.

Det anslag, som för planens genomförande beviljades för innevarande budgetår, uppgick till 3,500,000 kronor. Detta belopp var enligt propositionen avsett att användas på följande sätt, nämligen *dels* med 1,000,000 kronor till fortsättning av den av 1927 års riksdag beslutade utvidgningen av Piteå hospital och asyl m. m., *dels* med 600,000 kronor för påbörjande av omändring av det av Västmanlands trängkår tidigare disponerade kasern-etablissemnetet i Sala till en anstalt för manliga asociala imbecilla, *dels* med 400,000 kronor till omändring av det av Svea trängkår tidigare disponerade kasernetablissemnetet i Örebro till en anstalt för kvinnliga asociala imbecilla, *dels* med 1,100,000 kronor för omändring av Västgöta regementets kasernetablissemnetet i Vänersborg till en för sinnessjuka och sinnesslöa avsedd anstalt, *dels ock* slutligen med 400,000 kronor till påbörjande av ett hospital i Västerbottens län.

Riksdagen biföll med obetydliga jämkningar förslagen rörande anstalter i Sala, Örebro och Vänersborg. Däremot avslog riksdagen förslaget angående hospital i Västerbotten och begärde ny utredning i vissa hänseenden av frågan därom. Som skäl för att riksdagen det oaktat, såsom nyss erinrats, beviljade hela det begärda anslaget åberopade riksdagen önskvärdheten av att den av riksdagen godtagna tioåriga byggnadsplanen måtte kunna förverkligas genom utförandet under den närmaste tiden av andra i planen ingående arbeten.

Genom beslut den 22 juni 1928 fördelade Kungl. Maj:t det anvisade anslagsbeloppet å 3.5 miljoner kronor på de skilda ändamålen. Denna fördelning skedde på följande sätt, nämligen

	Kronor.
till fortsättande av utvidgning av Piteå hospital	1,200,000
» omändring av Västmanlands trängkärs kasernetablissemment i Sala	600,000
» omändring av Svea trängkärs kasernetablissemment i Örebro	400,000
» omändring av Västgöta regementes kasernetablissemment i Vänersborg	1,275,000

Av anslagsbeloppets återstod, 25,000 kronor, anvisades 10,000 kronor för underhåll av byggnader vid kasernetablissemmenten i Sala, Örebro och Vänersborg; det därefter resterande beloppet reserverades till Kungl. Maj:ts disposition.»

I den inledande avdelningen har departementschefen slutligen behandlat uppkommen fråga om avgränsningen mellan statens och kommunernas vårdnadsskyldighet. Utskottet får i detta avseende hänvisa till sid. 6—11 i statsrådsprotokollet.

Efter denna inledning har departementschefen övergått till behandling av de särskilda byggnadsföretag, för vilka medel syntes böra avses för nästa budgetår för fullföljande av den omfördälda hospitalsbyggnadsplanen. Departementschefen har härvid närmast redogjort för frågor, som sammanhänga med redan befintliga eller beslutade anstalter och sedan övergått till behandling av frågor om nya sinnessjukanstalter i Västerbotten och i Jönköping.

Utvidgning av Piteå hospital och asyl m. m.

Med anledning av en av Kungl. Maj:t i proposition nr 49 till 1927 års riksdag gjord framställning anmälde riksdagen i skrivelse den 20 maj 1927, nr 204, att riksdagen *dels* medgivit, att utvidgning av Piteå hospital och asyl m. m. finge i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden den 21 januari 1927 förordad förslag utföras för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 2,300,000 kronor, *dels ock* till nämnda ändamål för budgetåret 1927/1928 anvisat ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

Ifrågavarande arbeten beträffande Piteå hospital och asyl omfattade påbyggnad av en ny våning över anstaltens huvudbyggnad jämte vissa huvudsakligen därmed sammanhängande ändringar inom huvudbyggnadens nuvarande sjukvårds- och administrationslokaler. Därutöver ingick i förslaget verkställande av om- och påbyggnad av den i huvudkomplexet ingående ekonomibygnaden ävensom uppförande av ett nytt, fristående ångpannehus, till vilket maskin- och tvättavdelningarna skulle flyttas, varigenom bland annat köksavdelningen skulle erhålla ökat utrymme. Förslaget innefattade vidare utförande av ny värmeanläggning, ombyggnad av vattenledningsverket samt anläggande av ny huvudavloppsledning m. m. ävensom omläggning och utvidgning av nuvarande kraft- och belysningsanläggningar. Slutligen upptog förslaget uppförande av tre nya bostadshus, avsedda ett för läkare, ett för kvinnliga och ett för ogifta manliga befattningshavare.

Av det anslag å 3,500,000 kronor, som av riksdagen för budgetåret 1928/1929 anvisades till hospitalsbyggnader ställde Kungl. Maj:t genom brev den 22 juni 1928 ett belopp av 1,200,000 kronor till medicinalstyrelsens förfogande till fortsättande av ifrågavarande åt styrelsen uppdragna arbeten med utvidgning av Piteå hospital och asyl m. m.

För ifrågavarande arbetens fortsättande och slutförande har nu av Kungl. Maj:t för nästkommande budgetår äskats återstoden av det av riksdagen beviljade anslaget eller alltså 1,000,000 kronor.

Omändring av Västmanlands trängkärs kasernetablissem- ent i Sala till anstalt för manliga asociala imbecilla.

I förenämnda proposition nr 165 till 1928 års riksdag framlades förslag rörande omändring av kasernetablissemmentet i Sala till anstalt för manliga asociala imbecilla. Framställningen var grundad på förslag dels av professorn A. Petré i egenskap av sakkunnig inom socialdepartementet för utredning av frågan om ordnandet av vården av vuxna vanartade sinnesslöa, dels ock av kasernkommittén.

Den framställning, som förelades riksdagen, gick ut på, att riksdagen måtte besluta, att det av Västmanlands trängkår tidigare disponerade kasernetablissemmentet i Sala skulle för en beräknad kostnad av högst 1,264,000 kronor omändras till anstalt för manliga asociala imbecilla, avsedd för 380 vårdplatser i huvudsaklig överensstämmelse med av ingenjören Hjalmar Cederström den 7 april 1927 upprättade och i vissa delar den 20 december samma år omarbetade ritningar, i sistnämnda delar betecknade med alternativ II, dock med iakttagande av vissa av föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet över socialärenden för den 20 mars 1928 angivna jämkningar, samt att förty det för nämnda anstalt avsedda området jämte därå befintliga, Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga byggnader — med undantag dels av en förrådsbyggnad, som enligt upprättat förslag till avtal med

staden Sala i anledning av trängkärens upphörande skulle tillfalla staden, dels ock av två andra av departementschefen angivna förrådsbyggnader — skulle från och med den 1 juli 1928 överföras från försvarsväsendet.

Riksdagen biföll, enligt skrivelsen nr 287, framställningen allenast med den ändringen, att platsantalet vid anstalten fastställdes till minst 370 i stället för enligt Kungl. Maj:ts förslag 380, vilken nedsättning motiverades bland annat med behov av större antal reservplatser, än som förutsatts i Kungl. Maj:ts förslag.

Det belopp å 1,264,000 kronor, som alltså enligt riksdagens beslut fastställdes såsom högsta kostnadssiffran för anstalten, innefattade emellertid icke samtliga de byggnads- och därmed jämförliga anläggningskostnader, som anstaltens upprättande beräknades medföra. I propositionen förutsattes nämligen att vidare utredning skulle äga rum i fråga om lämpliga anordningar för utförande av tvätt vid anstalten ävensom att därpå grundat förslag skulle föreläggas 1929 års riksdag. Vidare framhölls, att i de till grund för Kungl. Maj:ts förslag liggande kostnadsberäkningarna förutsatts, att vid etablermentet befintlig maskinell utrustning för kök skulle bibehållas och i viss utsträckning komma till användning för anstaltens behov. Huruvida och i vilken omfattning detta kunde komma att bliva fallet, kunde då icke avgöras. Om dylik utrustning icke alls eller blott delvis finge övertagas av anstalten, skulle därav föränledas viss kostnadsökning.

Av det anslagsbelopp å 3,500,000 kronor, som i berörda proposition äskades till hospitalsbyggnader för budgetåret 1928/1929 och som beviljades av riksdagen, beräknades i propositionen preliminärt ett belopp av 600,000 kronor för påbörjande av byggnadsarbetena vid Salaanstalten.

Av statsrådsprotokollet framgår nu att — i enlighet med vad nyss antytts — viss nyanskaffning av materiel blivit erforderlig samt att vissa ytterligare arbeten måste vidtagas, för vilka medel tidigare icke beviljats. Utredningen härom återfinnes å sid. 17—24 i statsrådsprotokollet.

För anskaffande av två nya kokapparater vid anstalten har sålunda ett belopp av 7,000 kronor ansetts behövt. Härjämte har för anordnande av tvättinrättning vid anstalten ett belopp av 83,000 kronor befunnits erforderligt samt för anordnande av badlokaler för personalen ett belopp av 13,000 kronor.

På grund härav skulle den av riksdagen fastställda högsta kostnadssiffran för Salaanstaltens inrättande, 1,264,000 kronor, behöva höjas med (7,000 + 83,000 + 13,000) 103,000 kronor till 1,367,000 kronor.

Omändring av Svea trängkärs kasernetablisement i Örebro till anstalt för kvinnliga asociala imbecilla.

I propositionen nr 165 till 1928 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen besluta, att det av Svea trängkår tidigare disponerade kasernetablisementet i Örebro skulle för en beräknad kostnad av högst 1,354,000 kronor omändras till anstalt för kvinnliga asociala imbecilla, avsedd för 360 vård-

platser, i huvudsaklig överensstämmelse med av ingenjören Hjalmar Cederström den 27 maj 1927 upprättade och i vissa delar den 20 december samma år omarbetade ritningar, i sistnämnda delar betecknade med alternativ II, dock med iakttagande av vissa av föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet angivna jämkningar, samt att förty det för anstalten avsedda området jämte därå befintliga, Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga byggnader — dock med undantag av en exercisbyggnad, som omförmäls i § 12 av en mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt Örebro stad, å andra sidan, den 17 och den 25 maj 1927 ingången överenskommelse. — skulle från och med den 1 juli 1928 överföras från försvarsväsendet.

Kungl. Maj:ts förslag var jämväl i fråga om denna anstalt grundat på utredning dels av professorn A. Petréin i egenskap av sakkunnig inom socialdepartementet, dels av kasernkommittén.

Riksdagen vidtog i förslaget ej annan ändring än att platsantalet för anstalten i Örebro nedsattes till minst 350 i stället för enligt Kungl. Maj:ts förslag 360 platser.

Med avseende å beräkningen av kostnaderna för anstaltens anordnande förelågo samma förutsättningar, som angivits i fråga om Salaanstalten, nämligen att befintlig maskinell utrustning i kök och tvätt antagits komma att bli kvar samt i viss utsträckning komma till användning för anstaltens behov. Det framhölls i propositionen, att om så icke skulle bli fallet, någon kostnadsökning komme att uppstå.

Av den i propositionen begärda och av riksdagen för budgetåret 1928/1929 beviljade anslagssumman till hospitalsbyggnader beräknades preliminärt ett belopp av 400,000 kronor för påbörjande av omändringen utav Örebroetablissemnet.

För komplettering av maskinell utrustning i kök och för tvätt m. m. vid anstalten hava nu ytterligare medel å 21,000 kronor befunnits erforderliga. I följd härav skulle den av riksdagen bestämda högsta kostnadssiffran för Örebroanstaltens inrättande, 1,354,000 kronor, ökas till 1,375,000 kronor.

Omändring av Västgöta regementes kasernetablissemnet i Vänersborg till sinnessjukanstalt.

I propositionen nr 165 till 1928 års riksdag framlades jämväl förslag om inrättande av en sinnessjukanstalt i det utav Västgöta regemente tidigare disponerade kasernetablissemnet i Vänersborg. Kungl. Maj:ts framställning i ämnet var grundad på utredning och förslag av kasernkommittén samt gick ut på, att riksdagen måtte besluta, att det av Västgöta regemente tidigare disponerade kasernetablissemnet i Vänersborg skulle för en beräknad kostnad av högst 2,525,000 kronor omändras till sinnessjukanstalt, avsedd för 858 vårdplatser, i huvudsaklig överensstämmelse med av ingenjören

Hjulmar Cederström den 12 september 1927 upprättade och i vissa delar den 20 januari 1928 omarbetade ritningar, i sistnämnda delar märkta »Kungl. Medicinalstyrelsen», dock med iakttagande av vissa av föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet angivna jämkningar, samt att förty det för anstalten avsedda området jämte därå befintliga, Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga byggnader skulle från och med den 1 juli 1928 överföras från försvarsväsendet.

I Kungl. Maj:ts förslag gjordes från riksdagens sida allenast den ändringen, att platsantalet för anstalten nedsattes från av Kungl. Maj:t föreslagna 858 platser till minst 850 platser.

Det belopp å 2,525,000 kronor, som av Kungl. Maj:t föreslogs och av riksdagen fastställdes såsom högsta kostnadssiffra för kasernetablissemmentets omändring, innefattade icke samtliga de byggnads- och därmed jämförliga anläggningskostnader, vilka beräknades bliva erforderliga för anstaltens inrättande. I propositionen förutsattes nämligen, att ytterligare kostnader kunde komma att föränledas av förslag om lämpligaste sättet för anordnande av bak och tvätt samt elektrisk kraftproduktion för anstalten ävensom om anordnande av en öppen-dörr-avdelning (jordbrukskoloni) å ett för anstalten avsett, för jordbruk lämpat område. I samtliga nu berörda frågor ansågs vidare utredning böra föregå ett beslut från statsmakternas sida. Vidare hade beträffande denna anstalt, liksom i fråga om Sala- och Örebroanstalterna, i kostnadsberäkningen förutsatts, att vid etablissemmentet befintlig maskinell utrustning för kök och tvätt skulle bibehållas samt i viss utsträckning komma till användning för anstaltens behov, i samband varmed uttalats, att viss kostnadsökning komme att bliva erforderlig, därest berörda förutsättning ej skulle bliva för handen.

Av det till hospitalsbyggnader för budgetåret 1928/1929 begärda och av riksdagen beviljade anslaget beräknades i propositionen preliminärt ett belopp av 1,100,000 kronor för påbörjande av omändringsarbetena vid Vänersborgsetablissemmentet.

De frågor, som till följd av ytterligare erforderlig utredning sålunda uppskötos vid sistlidet års riksdag, hava nu upptagits till behandling. Utredningen härutinnan återfinnes å sid. 29—47 i statsrådsprotokollet.

För anordnande av tvättinrättning vid Vänersborgsanstalten har sålunda ett belopp av 83,000 kronor ansetts erforderligt och till en anläggning för anstaltens förseende med elektrisk kraft ett belopp av 34,000 kronor.

Vidare har i detta sammanhang upptagits det förslag beträffande anordnande vid Vänersborgsanstalten av en öppen-dörr-avdelning (jordbrukskoloni) för ett antal mera pålitliga patienter.

Enligt det förslag beträffande Vänersborgsanstalten, som framlades år 1928 skulle till anstaltens förfogande ställas, utöver de markområden, som föreslagits av kasernkommittén, vissa ytterligare områden, däribland tidigare till Västgöta regemente upplåtna delar om tillhopa cirka 31 hektar av två i kronans ägo befintliga landerier, benämnda Källshagen och Fredrikslund. Under den förberedande utredningen rörande markfrågan hade ifrågasatts,

att i mangårdsbyggnaden å Källshagen skulle kunna inrättas en öppen-dörr-paviljong.

Sedan i statsrådsprotokollet redogjorts för medicinalstyrelsens senast framlagda utredning i detta avseende, har departementschefen uttalat, att han ansåge, att nuvarande byggnader å Källshagen borde utan väsentliga ändringar tagas i bruk för en jordbrukskoloni om 20 patienter. Ifrågavarande anordning syntes tillfredsställande såväl ur vårdsynpunkt som för hospitalsområdets lämpliga utnyttjande. Densamma syntes alltså böra bli permanent, varav följde, att i en framtid borde prövas, vilka anordningar som för sådant ändamål behövde vidtagas. Då enligt denna uppfattning särskilda medel icke nu skulle behöva äskas för den planerade öppen-dörr-avdelningens inrättande, krävdes för realiserande av ifrågavarande förslag för närvarande icke riksdagens medverkan i annan mån än att platsantalet vid Vänersborgsanstalten, vilket av riksdagen faststälts till minst 850, i anledning av öppen-dörr-avdelningens tillkomst syntes böra höjas med 20 och således bestämmas till minst 870.

För anordnande av gemensamt bageri för Vänersborgs hospital vid Restad och för den blivande sinnessjukanstalten i kasernetablissemnetet i Vänersborg har vidare beräknats ett belopp av sammanlagt 50,000 kronor. Enär emellertid de förordade arbetena i detta avseende avsåge en anläggning vid det nu befintliga hospitalet vid Restad, har anvisandet av medel för nu avsedda ändamål ansetts ej böra påföras kostnaderna för kasernetablissemnetets omändring till sinnessjukanstalt. Ifrågavarande medel hava synts böra bestridas från det anslag till hospitalsbyggnader, varom departementschefen i annat sammanhang gjort framställning.

Slutligen har för komplettering av den maskinella utrustningen för köket vid anstalten ansetts böra beräknas ett belopp av 20,000 kronor.

I enlighet med vad departementschefen sålunda i olika avseenden tillstyrkt beträffande Vänersborgsanstalten, skulle den av riksdagen fastställda högsta kostnadssumman för denna anstalts upprättande, 2,525,000 kronor, behöva ökas med följande belopp, nämligen 83,000 kronor för anordnande av tvättinrättning samt komplettering av befintlig maskinell utrustning för densamma, 34,000 kronor för ordnandet av elektrisk kraftproduktion samt 20,000 kronor för komplettering av köksutrustningen eller tillhoppa med 137,000 kronor. Den fastställda högsta kostnadssiffran för kasernetablissemnetets omändring har alltså synts böra ändras till (2,525,000 + 137,000) 2,662,000 kronor.

Vissa ombyggnadsarbeten m. m. vid Uppsala hospital och asyl.

I skrivelse den 23 november 1928 har medicinalstyrelsen med överlämnande av samtliga till ärendet hörande handlingar gjort framställning om anvisande av medel dels för införande av W. C. anläggning m. m. vid Upp-

sala hospital och asyl, dels ock för utförande av vatten- och avloppsledningar till vissa bostadshus därstädes.

Nämnda anstalt består — på sätt framgår av en av medicinalstyrelsen i ärendet ingiven situationsplan — av två huvudavdelningar, hospitalet och asylen. Den äldsta byggnaden vid hospitalet är den nuvarande huvudbyggnaden på hospitalets kvinnosida. Denna byggnad, som ursprungligen utgjordes av ett kronomagasin, omändrades på 1830-talet till hospital. På 1850- och 1860-talet tillbyggdes två flyglar. Först i början av 1900-talet erhöll byggnaden sin nuvarande gestaltning. Förutom nämnda byggnad hava för hospitalets räkning under årens lopp uppförts flera större byggnader. Sålunda tillkom år 1876 den så kallade cellpaviljongen, som ombyggdes och utvidgades år 1910, år 1882 hospitalets nuvarande mansavdelning och år 1905 Uppsala läns landstings upptagningsanstalt eller den s. k. läns-paviljongen. Asylen, som blev färdig år 1900, består av sex sjukavdelningar, därav tre för män och tre för kvinnor.

Sammanlagda antalet vårdplatser å anstalten i dess helhet utgör 1,222, därav 630 för män och 562 för kvinnor. Härtill komma 24 platser å läns-paviljongen.

Departementschefen har tillstyrkt medicinalstyrelsens förslag om införande av W.-C.-anläggning vid Uppsala hospital och asyl. Däremot har departementschefen funnit de fördelar, som skulle vinnas med framdragande av vatten- och avloppsledningar till vissa bostadshus, icke vara så stora, att man borde — i varje fall under de närmaste åren — på anläggningen i fråga nedlägga den icke obetydliga kostnad, som härför skulle erfordras. För W.-C.-anläggningen har ett belopp av 234,500 kronor ansetts erforderligt.

Härefter har i statsrådsprotokollet behandlats en av medicinalstyrelsen i skrivelse den 6 november 1928 gjord framställning om anvisande av ytterligare anslag för utförande av beslutad utvidgning av köksbyggnaden vid Uppsala hospital och asyl. Härvid har erinrats om, bland annat, följande.

I 1926 års statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkt 56, under vilken punkt förevarande fråga upptogs till behandling, anförde föredragande departementschefen, att han funne det uppenbart, att köksavdelningen vid Uppsala hospital och asyl i sitt dåvarande synnerligen bristfälliga skick saknade möjlighet att uppfylla de krav på kostens förvaring, beredning och utlämning, som man hade rätt att uppställa vid en sjukvårdsanstalt sådan som den förevarande.

Det av medicinalstyrelsen framlagda förslaget till ombyggnad av köksbyggnaden vid anstalten avsåge, yttrade departementschefen, att avhjälpa nyss antydda missförhållande och samtidigt därmed bereda bättre utspisningsmöjligheter och ytterligare bostadsutrymmen för personal vid anstalten. Då förslaget syntes ägnat att på ett praktiskt sätt tillgodose dessa syften, förordade departementschefen detsamma.

I anslutning till vad departementschefen anført föreslog Kungl. Maj:t 1926

års riksdag att dels medgiva, att utvidgning av köksbyggnaden vid Uppsala hospital och asyl finge i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman i juni 1924 uppgjorda ritningarna utföras för en beräknad kostnad av 267,700 kronor, dels ock för ändamålet för budgetåret 1926/1927 anvisa ett extra reservationsanslag av 75,000 kronor.

I skrivelse den 5 juni 1926 anmälde riksdagen, att riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

För budgetåret 1927/1928 anvisade riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag för ifrågavarande utvidgningsarbete ett extra reservationsanslag av 192,700 kronor.

Departementschefen har nu redogjort för den förnyade utredning rörande kostnaderna för utvidgningen av köksbyggnaden vid Uppsala hospital och asyl, vilken av medicinalstyrelsen förebragts samt uttalat, att denna utredning syntts otvetydigt ådagalägga, att det belopp om tillhopa 267,700 kronor, vilket beviljats för berörda utvidgning, icke vore tillräckligt för därmed avsett ändamål. Detta beklagliga förhållande hade bland annat föranlett, att de redan år 1924 såsom trängande befunna arbetena ännu icke kunnat igångsättas. Enligt den av medicinalstyrelsen nu framlagda kostnadsberäkningen, som förutsatte vissa smärre ändringar i det ursprungligen uppgjorda förslaget, skulle de sammanlagda kostnaderna för köksbyggnadens utvidgning komma att uppgå till 384,000 kronor, och alltså skulle ett anslag av ytterligare 116,300 kronor erfordras för arbetenas utförande.

Departementschefen har anslutit sig till detta förslag.

Uppförande av ett hospital i Västerbottens län.

Frågan om uppförande av ett hospital i Västerbottens län var föremål för prövning av 1928 års riksdag. Emellertid avslog riksdagen Kungl. Maj:ts då framlagda förslag. Sedan ärendet nu varit föremål för ny utredning i olika hänseenden, har frågan ånyo underställts riksdagens prövning.

Genom brev den 26 juni 1925 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen, bland annat, att med biträde av överinspektören för sinnessjukvården i riket, en hospitalsöverläkare, som styrelsen ägde utse, och styrelsens arkitekt föreslå med hänsyn till områdets naturliga beskaffenhet, terrängförhållanden, vattentillgång, närhet till kommunikationscentrum m. m. lämplig byggnadsplats inom Västerbottens län för ett hospital för 600 sjuka.

Till åtlydnad härav framlade medicinalstyrelsen förslag i ämnet uti skrivelse av den 4 mars 1927. Efter förmälan att styrelsen uppdragit åt överläkaren vid Strängnäs hospital E. Lauritzen att biträda vid utredningen, anförde styrelsen i skrivelsen, att styrelsen ansett lämpligt att i första hand förskaffa sig kännedom om i vad mån för hospitals anläggning tjänliga områden kunde förefinnas invid Västerbottens läns båda städer *Umeå* och *Skellefteå* ävensom vid huvudorten för länets västra del, *Lycksele*. Även *Vännäs* municipalsamhälle, där den staten tillhöriga lägerplatsen tidigare

ifrågasatts såsom hospitalsområde, hade, närmast på grund av hänvändelse från municipalstyrelsen i nämnda samhälle, besökts och förutsättningarna i förevarande hänseende ånyo tagits under överbäggande.

Förfrågningar hos länet landshövding och förste provinsialläkare m. fl. hade icke givit anledning att utsträcka undersökningen till andra platser inom länet. Inkomna framställningar rörande *Hällnäs* och *Degerfors* såsom förläggingsplatser för hospitalet hade ansetts icke bära föranleda åtgärd, detta redan på den grund, att dessa platser icke erbjöde några fördelar av tillnärmelsevis sådan betydelse, att olägenheterna av stort avstånd till stad eller därmed jämförligt samhälle därav kunde uppvägas.

Medicinalstyrelsen lämnade därefter en närmare redogörelse för resultatet av en efter besök å vederbörande orter och i övrigt inhämtade upplysningar verkställd undersökning rörande de fyra förstnämnda orternas lämplighet såsom förläggingsplats för ett hospital samt framlade på denna undersökning grundat förslag om hospitalets förläggning till visst område i närheten av Umeå.

Sedan Kungl. Maj:t i enlighet med vad medicinalstyrelsen förordat i proposition nr 165 till 1928 års riksdag föreslaget riksdagen besluta, att ett för 800 vårdplatser avsett hospital skulle för en beräknad kostnad av högst 7,000,000 kronor uppföras på angivet område av kyrkoherdebostället $\frac{61}{64}$ mantal krono Kyrkobordet nr 1 och komministerboställena tillhoppa $\frac{3}{16}$ mantal krono Kyrkobordet nr 2 i Umeå socken, (Backen), anmälde emellertid riksdagen i sin skrivelse i ämnet, nr 287, såsom ovan nämnts, att riksdagen avslagit förslaget i fråga. För de närmare skälen härutinnan kommer utskottet att längre fram meddela redogörelse.

Av statsrådsprotokollet (sid. 75—93) inhämtas, att ny utredning numera verkställdts beträffande lämpligaste platsen för ett hospital i Västerbottens län. De platser, som varit föremål för särskild undersökning, äro följande: Norräng vid Lycksele, område i Baggböle och Kåddis byar i Umeå socken, område i Vännäs kyrkoby, Vännäs köping, område vid Vindeln samt område i Umeå socken (Backen).

Genom beslut den 14 december 1928 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen, bland annat, att i vissa avseenden verkställa överarbetning av styrelsens tidigare förslag till hospital å omförmälda område i Umeå socken.

Kungl. Maj:ts berörda beslut innebar, att det nya förslaget till hospital i Västerbottens län skulle, liksom det tidigare uppgjorda, grundas på en förläggning till omförmälda område vid Backen i Umeå socken. Beträffande de skäl, som föranlett departementschefen att inför Kungl. Maj:t tillstyrka berörda beslut, har en redogörelse lämnats å sid. 93—100 i statsrådsprotokollet.

Sedan frågan om plats för hospitalet m. m. blivit prövad, har i statsrådsprotokollet redogörelse lämnats för det av medicinalstyrelsen nu uppgjorda,

med skrivelse den 7 februari 1929 överlämnade förslaget rörande hospitalets anordnande. Detta förslag ansluter sig i väsentliga delar till det av styrelsen år 1927 framlagda, vilket lades till grund för framställning till 1928 års riksdag, och styrelsen har i den nu föreliggande skrivelsen — förutom i frågor, vilka av Kungl. Maj:t anbefallts till särskilt övervägande vid överarbetningen — huvudsakligen inskränkt sig till redogörelse för de delar av förslaget, vilka innebära ändringar i styrelsens år 1927 avgivna förslag.

Vid utarbetandet av medicinalstyrelsens år 1927 avgivna förslag hade inom styrelsen medverkat överinspektören för sinnessjukvården i riket E. Göransson, särskilt i fråga om planen för en i förslaget ingående upptagningspaviljong. Vidare hade styrelsen anlitat biträde av vissa andra personer. Sålunda hade överläkaren vid Strängnäs hospital E. Lauritzen dels uppgjort det preliminära programmet för övriga sjukvårdspaviljonger, dels ock beträffande planen för anstalten i dess helhet samt de särskilda byggnadernas förläggning och planläggning samarbetat med styrelsens arkitekt C. Westman, vilken upprättat situationsplan samt skissritningar och kostnadsförslag. Utredning om grundförhållandena å byggnadsområdet hade verkställts av filosofie doktorn R. Lidén och ingenjören J. Ohlsson. Förslag och kostnadsberäkningar hade vidare uppgjorts för värme- och ventilationsanläggningen av civilingenjören H. Theorell, för vatten- och avloppsledningar av ingenjören J. Bergström samt för elektrisk kraft- och belysningsanläggning av överingenjören T. Holmgren.

Utskottet tillåter sig hänvisa till den redogörelse, som lämnats å sid. 100—139 i statsrådsprotokollet rörande de yttranden, som av byggnadsstyrelsen och 1927 års besparingsnämnd avgivits över 1927 års förslag, förnyat utlåtande av medicinalstyrelsen den 17 februari 1928 samt medicinalstyrelsens överarbetade förslag av år 1929.

Här må intagas följande av medicinalstyrelsen gjorda beräkning rörande kostnaderna för hospitalsanläggningen i dess helhet:

A. Byggnadskostnader, enligt arkitekten Westman och ingenjören E. Rignér.

	Kronor.
I. Administrationsbyggnad	221,741
II. Öppen-dörr-paviljong för kvinnliga patienter	73,828
III. Paviljong för lugna » »	839,615
IV. » » oroliga » »	508,720
V. Arbetspaviljong för » »	62,445
VI. Öppen-dörr-paviljong för manliga patienter	73,828
VII. Paviljong för lugna » »	831,661
VIII. » » oroliga » »	513,020
IX. Arbetspaviljong för » »	62,445
XI. Bageribygnad och bostadshus för ogift kvinnlig personal	310,481
XII. Ekonomibygnad	491,958
XIII. Ångpannebyggnad	133,346
XIV. Verkstadshus	92,600
XV. Bostadshus för chefläkare	58,957
XVI. » » överläkare	51,252

	Kronor.
XVII. Bostadshus för hospitalsläkare och syssloman	74,121
XXVIII. } » » maskinmästare m. fl.	73,434
XXII. } » » »	
XIX. » » ogift manlig personal	48,291
XX. » » gift personal (8 familjer)	102,297
XXIII. Grindstuga	17,778
XXIV. Upptagningspaviljong	425,133
XXV. Begravningskapell och obduktion	24,601
Kolgård	15,000
Kulvertar	85,556
Soltält och liggverandor	25,000
Stängsel kring promenadgårdar och en del av området	25,000
Grindparti med mekanisk stängselanordning	4,000
Vägar och planering	100,000
	Kronor 5,346,108

Härifrån avgår:

	Kronor.
Besparing genom förekomsten av grus och singel å byggnadsplatsen	100,000
Besparing genom målningsarbetets utförande i egen regi	55,000
	155,000
	Kronor 5,191,108

<i>B. Arkitekt- och kontrollantarvoden, administration, avsyningar, resor och oförutsett, enligt arkitekten Westman</i>	450,000
<i>C. Värmeanläggning, enligt ingenjören Theorell</i>	708,900
<i>D. Köks-, tvätt- och desinfektionsanläggningar samt elektrisk bakugn, enligt densamme</i>	152,000
<i>E. Vatten- och avloppsledningar, enligt ingenjören Bergström</i>	925,000
<i>F. Elektriska anläggningar och hissar, enligt överingenjören Holmgren</i>	294,000
	Summa kronor 7,721,008

Härtill kommer:

Extra kostnader för av medicinalstyrelsen gjorda utredningar, i enlighet med arkitekten Westmans förslag	20,000	Kronor.
Däremot avgår:		
Umeå kommuns bidrag till kostnaden för avloppsledning	20,000	
	Summa kronor 7,721,008	

Mot medicinalstyrelsens kostnadsberäkningar, som i huvudsak godkänts av byggnadsstyrelsen, har departementschefen endast, i enlighet med byggnadsstyrelsens yttrande, framställt ett par erinringar. Sålunda ha kostnaderna för vatten- och avloppsledningar m. m. ansetts kunna reduceras med 100,000 kronor samt det beräknade beloppet för elektriska installationer nedsättas med 20,000 kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts skulle de av medicinalstyrelsen beräknade totalkostnaderna, 7,721,000 kronor, kunna minskas med ett belopp av (100,000 + 20,000) 120,000 kronor. Å andra sidan har en ökning i anlägg-

ningskostnad för samtliga byggnaders anslutning till den gemensamma värme-centralen ansetts erforderlig. Denna kostnadsökning har i överensstämmelse med byggnadsstyrelsens uppskattning synts böra upptagas till 47,600 kronor. Totala anläggningskostnaden skulle alltså uppgå till (7,721,000 — 120,000 + 47,600) 7,648,600 kronor eller i avrundat tal 7,650,000 kronor.

Omändring av Jönköpings regementes kasernetablissemment i Jönköping till sinnessjukanstalt.

Med skrivelse den 3 oktober 1928 har kasernkommittén framlagt förslag rörande omändring av Jönköpings regementes hittillsvarande kasernetablissemment i Jönköping till sinnessjukanstalt.

Kommittén har därvid till en början erinrat, att de enligt 1925 års beslut i försvarsfrågan vidtagna inskränkningarna i försvarsorganisationen, såvitt anginge Jönköpings stad, berörde två truppförband, nämligen Smålands artilleriregemente och Jönköpings regemente. Till det av Smålands artilleriregemente disponerade kasernetablissemmentet hade förlagts ett nytt regemente, benämnt Smålands arméartilleriregemente. Jönköpings regemente åter hade enligt samma beslut från och med den 1 januari 1928 helt indragits. Det av detta regemente tidigare disponerade kasernetablissemmentet hade alltså blivit disponibelt för annat ändamål.

Kommittén har härefter lämnat en redogörelse för de markområden, som ställts till de i Jönköping förlagda truppförbandens förfogande, samt för Jönköpings regementes kasernetablissemment i Jönköping. Av denna redogörelse må återgivas följande.

Genom kontrakt år 1896 har Jönköpings stad utan ersättning till kronan upplåtit ett markområde om tillhopa 8.688 hektar, avsett till tomtplats för uppförande av ett kasernetablissemment för Andra Göta — sedermera Smålands — artilleriregemente ävensom för vissa väganläggningar. Kronan har den 23 april 1906 erhållit lagfart å detta område.

Till utvidgning av Smålands artilleriregementes kasernområde har kronan år 1900 av Jönköpings stad för 2,144 kronor förvärvat vissa markområden, innehållande i areal tillhopa 0.378 hektar. Jämväl å dessa fastigheter har kronan erhållit lagfart den 23 april 1906.

Enligt brev den 29 januari 1895 har såsom exercisfält för nämnda regemente till arméförvaltningens artilleridepartement överlämnats $\frac{3}{4}$ mantal av förra landshövdingebostället Ryhof nr 1 i Ljungarums socken med en areal av 45.6 hektar. Detta område har åsatts särskilt mantal genom länsstyrelsens i Jönköpings län utslag den 16 juni 1896. Den återstående delen av bostället, som åsatts $\frac{2}{4}$ mantal, har sedermera upplåtits till kasernområde och övningsfält för Jönköpings regemente.

Enligt lämnad uppgift innehåller den del av egendomen 3 mantal Ryhof, som disponerats av Jönköpings regemente, i areal tillhopa 364.947 hektar. Av denna mark har i en år 1903 upprättad beskrivning över egendomen upptagits såsom tomtmark 3.094 hektar, såsom åker- och trädgårdsmark 136.9 hektar, såsom ängsmark 27.444 hektar, såsom betes- och skogsmark 177.098 hektar och såsom impediment 20.411 hektar. Fem till egendomen hörande torplägenheter med en sammanlagd areal av omkring 73 hektar äro

utarrrenderade till den 14 mars 1929. Egendomen har numera inkorporerats med Jönköpings stad.

Jönköpings regementes kasernetablissemment är förlagt å egendomen Ryhof i sluttning ned mot den väster om kaserntomten belägna Rocksjön.

Två bataljonskaserner med en *kanslibyggnad* mellan sig hava förlagts i en främre linje med huvudfasaderna mot väster med en ringa dragning mot norr samt i det närmaste parallellt med den mot staden vända huvudfasaden av artilleriregementets något längre norrut belägna kasernetablissemment. Den *tredje bataljonskasernen* har placerats vinkelrätt mot etablissemmentets frontlinje med logementen vettande åt sydväst. Ungefär mitt på kaserngården hava placerats *kokinrättningsbyggnad*, *varmbad- och tvättnrättning*, *gymnastik- och exercishus* samt *ångpannehus*. Sydväst om den landsväg, som framgår i sydlig riktning från Jönköping mellan kasernetablissemmentet och Rocksjön, finnas uppförda *två underofficersbyggnader*. Norr om själva etablissemmentet finnes belägen en fristående *sjukhusbyggnad*, avsedd att inrymma jämväl ett antal sjukplatser för Smålands artilleriregemente.

En redogörelse för kasernkommitténs förslag rörande kasernetablissemmentets omändring återfinnes å sid. 150—168 i statsrådsprotokollet.

Över kasernkommitténs förslag har arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 14 november 1928 avgivit utlåtande, vilket åtföljts av yttrande från chefen för östra arméfördelningen.

Genom remiss den 10 oktober 1928 har Kungl. Maj:t anbefallt medicinalstyrelsen att efter samråd med byggnadsstyrelsen och 1927 års besparingsnämnd avgiva utlåtande över kasernkommitténs ifrågavarande förslag. Till medicinalstyrelsen har vidare den 23 november 1928 överlämnats, att tagas i övervägande vid avgivande av det infortrade utlåtandet, det av arméförvaltningens fortifikationsdepartement den 14 november 1928 över kasernkommitténs förslag avgivna utlåtandet, åtföljt av chefens för östra arméfördelningen yttrande i ärendet.

I anledning härav har medicinalstyrelsen i ärendet avgivit utlåtande den 6 mars 1929. Vid utarbetande av utlåtandet har styrelsen dels fört förhandlingar med representanter för byggnadsstyrelsen och 1927 års besparingsnämnd, dels biträtts av överinspektören för sinnessjukvården i riket E. Göransson och, i enlighet med Kungl. Maj:ts genom brev den 26 oktober 1928 givna bemyndigande, av överläkaren E. Lauritzen, varjämte styrelsens arkitekt C. Westman deltagit i ärendets handläggning.

Utlåtandet åtföljdes av ritningar och kostnadsförslag *dels* å ändringar beträffande vissa i kasernkommitténs förslag upptagna byggnader, *dels* å vissa däri icke upptagna byggnader, vilka av styrelsen föreslås till uppförande. Ifrågavarande, den 1 februari 1929 dagtecknade ritningar jämte en till desamma hörande situationsplan hava, liksom de till kasernkommitténs förslag hörande, uppgjorts av ingenjören Hj. Cederström.

En redogörelse för den huvudsakliga innebörden av det ändringsförslag, som av medicinalstyrelsen förordats, ävensom för 1927 års besparingsnämnds och byggnadsstyrelsens däröver avgivna yttranden har lämnats å sid. 170—186 i statsrådsprotokollet.

För egen del har departementschefen uttalat, att han i fråga om kasern-etablissemmentets framtida användning biträdde förslaget att etablissemmentet toges i anspråk till sinnessjukanstalt.

Departementschefen har vidare framhållit, att beträffande de grundläggande principerna för etablissemmentets omändring till dylik anstalt någon menings-skiljaktighet icke föreläge mellan dem, som yttrat sig i ärendet. Såväl kasernkommittén som medicinalstyrelsen utginge ifrån, att etablissemmentet borde omändras till en självständig sinnessjukanstalt med eget upptagnings-område och alltså förses med resurser för att mottaga alla kategorier av sinnessjuka. Kommittén och styrelsen vore ock ense därom, att anstalten fördensskull borde erhålla karaktären av en fullt tidsenlig och i medicinskt hänseende fullgod sinnessjukanstalt. Enighet rådde slutligen även därom att — med ett lämpligt utnyttjande av de befintliga kasernbyggnaderna — detta mål kunde nås endast genom anstaltens utbyggande till en avsevärd storlek, nämligen till ett platsantal av omkring 1,200 eller däröver.

Efter en närmare granskning av kasernkommitténs förslag och medicinalstyrelsens ändringsförslag har departementschefen funnit, att totalkostnaden för kasernetablissemmentets användning borde beräknas till 6,750,0000 kronor.

Sammanfattning. Vissa särskilda frågor beträffande de föreslagna byggnadsarbetena m. m. Anslagsberäkning.

Departementschefen har slutligen lämnat en kort sammanfattning rörande det antal vårdplatser, som skulle vinnas efter genomförande av hittills beslutade eller nu föreslagna byggnadsföretag, vilka avses i planen för anskaffande av ytterligare platser för den statliga sinnessjukvården. Härvid har för fullständighetens skull medtagits den av 1928 års riksdag beslutade psykiatriska kliniken i Lund, ehuru särskilt anslag för uppförande av denna inrättning anvisats å riksstaten.

Antalet beräknade vårdplatser för sinnessjuka och sinnesslöa å nu avsedda anstalter framgår av följande sammanställning, i vilken jämförelse gjorts mellan å ena sidan det beräknade platsantalet enligt medicinalstyrelsens plan för anordnandet av ytterligare sinnessjukvårdsplatser och å andra sidan de beräkningar, som legat till grund för av statsmakterna fattade beslut eller för nu framlagda förslag.

Anstalt	Antal platser			
	enligt medicinalstyrelsens plan		enligt tidigare beslut eller nu framlagda förslag	
	sinnessjuka	sinnesslöa	sinnessjuka	sinnesslöa
Piteå (utvidgning).....	148	—	148	—
Sala.....	—	323	—	370
Örebro.....	—	323	—	350
Vänersborg.....	566	283	587	283
Umeå.....	880	—	918	—
Psykiatrisk klinik i Lund.....	100	—	102	—
Jönköping.....	1,200	—	1,220	—
	2,894	929	2,975	1,003
	3,823		3,978	

Efter genomförande av de byggnadsföretag, som hittills beslutats eller be-
träffande vilka förslag nu framlagts, skulle alltså finnas sammanlagt 3,978
nya vårdplatser, därav 2,975 för sinnessjuka och 1,003 för sinnesslöa. Då
en mycket stor del av dessa platser för sinnesslöa torde komma att upptagas
av patienter, som nu vårdas å sinnessjukanstalter, kan ökningen av antalet
för sinnessjuka disponibla platser väntas bliva avsevärt större, än den nyss
anförda siffran därför anger.

Vad angår kostnaderna för ifrågavarande byggnadsarbeten, hava dessa
kostnader enligt redan fattade beslut, respektive enligt av departements-
chefen i statsrådsprotokollet förordade förslag, beräknats på sätt följande
sammanställning utvisar:

Piteå.....	kronor 2,300,000
Sala.....	» 1,367,000
Örebro.....	» 1,375,000
Vänersborg.....	» 2,662,000
Umeå.....	» 7,650,000
Kliniken i Lund.....	» 724,100
Jönköping.....	» 6,750,000
	<u>Summa kronor 22,828,100</u>

Den genomsnittliga kostnaden per vårdplats skulle enligt dessa beräk-
ningar utgöra 5,738 kronor.

Sedan departementschefen därefter i korthet berört vissa särskilda frågor
beträffande anstalterna vid Umeå och i Jönköping, nämligen inventarietrust-
ning vid anstalterna samt sättet för byggnadsarbetenas utförande, har de-
partementschefen anfört bland annat följande.

»Såsom av den föregående redogörelsen framgår, har i statsverkspropo-
sitionen till innevarande års riksdag beräknats ett extra reservationsanslag
för nästkommande budgetår av 4,100,000 kronor till hospitalsbyggnader.

De belopp som, enligt vad tidigare omförmäls, av vederbörande myndighet begärts eller beräknats för de av mig i det föregående behandlade ändamålen, äro följande:

	Kronor.
<i>Piteå hospital och asyl:</i>	
Återstående medgivet kostnadsbelopp för utvidgningen	1,000,000
<i>Anstalten i Sala:</i>	
Del av återstående medgivet kostnadsbelopp	550,000
Tvättinrättning	83,000
Vissa badrumsanordningar	13,000
Komplettering av köksutrustningen	7,000
	653,000
<i>Anstalten i Örebro:</i>	
Del av återstående medgivet kostnadsbelopp	700,000
Komplettering av köks- och tvättutrustningen m. m. ...	21,000
	721,000
<i>Anstalten i Vänersborg:</i>	
Återstående medgivet kostnadsbelopp	1,250,000
Tvättinrättning	83,000
Anordningar för elektrisk kraftproduktion	34,000
Komplettering av köksutrustningen	20,000
	1,387,000
<i>Vänersborgs hospital och asyl vid Restad:</i>	
Utvidgning av bageriet	50,000
<i>Uppsala hospital och asyl:</i>	
Ytterligare medel till utvidgning av köksbyggnaden ...	116,300
W. C.-anläggning	234,500
Vatten- och avloppsledningar för vissa bostadshus m. m. ...	53,000
	403,800
<i>Hospital vid Umeå:</i>	
Anslag för arbetenas påbörjande	200,000
	Summa 4,414,800

För omändring av etablissemnet i Jönköping har intet bestämt belopp av myndigheterna äskats för nästa budgetår, men i en inom kasernkommittén i september 1928 upprättad promemoria har ifrågasatts ett anslag för nästa budgetår av 400,000 kronor för arbetenas påbörjande. Med inräknande av detta belopp skulle de gjorda äskandena för ifrågavarande arbeten för nästa budgetår sammanlagt uppgå till 4,814,800 kronor. Härtill komma vissa äskanden, som jag ansett vara av beskaffenhet att böra anstå, däribland en framställning om anslag å 234,000 kronor till införande av värmeledning i vissa paviljonger vid Lunds hospital och asyl. Jag får i detta avseende hänvisa till vad som anfördes i propositionen nr 165 år 1928.»

På sätt närmare angivits å sid. 199 och 200 i statsrådsprotokollet har departementschefen emellertid funnit, att det för nästkommande budgetår

erforderliga anslaget till hospitalsbyggnader kan begränsas till 4,100,000 kronor och fördelas på följande sätt:

	Kronor.
Hospitalet i Piteå	1,000,000
Anstalten i Sala	550,000
» i Örebro	650,000
» i Vänersborg	1,387,000
Hospitalet vid Restad	50,000
Uppsala hospital och asyl	60,000
Hospitalet vid Umeå	215,000
Anstalten i Jönköping	160,000
Till Kungl. Maj:ts disposition	28,000
	Summa 4,100,000

Härtill har departementschefen anslutningsvis anmält följande.

»Med avseende å anslagsbeloppets fördelning torde emellertid böra fasthållas, att den angivna beräkningen givetvis icke avser att vara i detalj bindande för dispositionen av anslaget eller för den fördelning av beloppet som, i händelse detsamma beviljas, torde komma att fastställas av Kungl. Maj:t. Då det gäller så många och delvis så stora byggnadsföretag, som här äro i fråga, är det naturligt, att medelsåtgången på varje särskilt håll under de olika åren icke kan på förhand med tillförlitlighet beräknas. Det är således även möjligt, att något av de belopp, som av det för innevarande budgetår beviljade anslaget anvisats för olika företag, kommer att visa behållning vid budgetårets slut. I den mån så med hänsyn till sättet för byggnadsarbetenas bedrivande eller eljest kan finnas önskvärt, torde det för byggnadsplanens genomförande vara förmånligt, att enligt Kungl. Maj:ts bestämmande en ökning av beräknad medelsdisposition för ett visst ändamål kan ske, mot det att motsvarande minskning viktages i de anvisade medlen för ett annat ändamål.»

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft vissa i ämnet väckta motioner. Sålunda har i två likalydande motioner, väckta den ena, nr 288, inom första kammaren av herrar *N. J. F. Almkvist* och *A. J. Granström* och den andra, nr 438, inom andra kammaren av herr *P. J. Näslund* m. fl., hemställts, att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 220, i vad den avser förläggningen av det föreslagna hospitalet för Västerbottens län i Backen i Umeå socken, måtte *dels* besluta att detta hospital skall förläggas till det undersökta området vid Vindeln i Degerfors socken, *dels* till arbetenas påbörjande för budgetåret 1929—1930 anvisa ett belopp av 215,000 kronor.

Vidare har i en inom andra kammaren av herr *O. W. Lövgren* väckt motion, nr 436, hemställts, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 220, i vad densamma avser förläggning av ett hospital till Backenområdet i Umeå socken i Västerbottens län, ville besluta,

dels att det för Västerbottens län och norra delarna av Västernorrlands län planerade hospitalet skall förläggas till ett område inom och i omedelbar anslutning till Vännäs gamla lägerplats, vilket av Vännäs köpings hospitalskommitté föreslagits och ställts till förfogande i den mån det icke redan disponeras av staten; dels ock anslå 200,000 kronor att utgå under budgetåret 1929—1930 till arbetets påbörjande.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Utskottets
yttrande.

Innan departementschefen till behandling upptagit frågan om behovet av medel för hospitalsbyggnader under nästkommande budgetår, har departementschefen, såsom av den lämnade redogörelsen framgår, uppehållit sig vid ett speciellt spörsmål rörande innebörden av 1928 års beslut i fråga om kommunernas andel i den slutna vården av sinnessjuka. Enligt departementschefens mening innebure statsmakternas tillkännagivna uppfattning härutinnan, att staten — i den mån ej särskilda avtal med vissa städer föranledde annat — i princip gått in för anskaffande av vårdplatser för alla de sinnessjuka, som vore i behov av vård på anstalter försedda med fullständig medicinsk utrustning (statliga sinnessjukanstalter) och att staten fördenskull ämnade inom en tioårsperiod uppbbringa antalet vårdplatser å statshospitalen till tre per tusen av befolkningen, att beträffande sådana sinnessjuka eller sinnesslöa, som icke vore i behov av dylik vård, kommunerna hade att draga försorg om dem, som enligt fattigvårdslagen vore berättigade till hjälp (försörjningsfall), att denna skyldighet ofta syntes lämpligen kunna fullgöras genom länsvis eller av kommunalförbund anordnade särskilda vårdhem av enkel beskaffenhet, att därutöver kommunerna icke hade någon skyldighet och knappast heller anledning att vidtaga särskilda åtgärder för vård av sinnessjuka eller sinnesslöa, samt att i varje fall bidrag av statsmedel till nu avsedda vårdhem eller andra kommunala åtgärder icke borde ifrågakomma. Denna tolkning av 1928 års beslut i nu berörda hänseende synes utskottet stå i full överensstämmelse med vad riksdagen] för sin del med beslutet åsyftat och föranleder sålunda ej erinran från utskottets sida.

Vad härefter angår de förslag i avseende å särskilda byggnadsföretag, för vilka medel för fullföljande av den av sistlidet års riksdag godkända hospitalsbyggnadsplanen äskats för nästkommande budgetår, har utskottet till behandling upptagit förslagen i den ordning, vari de i den föreliggande propositionen framlagts.

Vidkommande då först förslaget om anvisande av ytterligare medel till den av 1927 års riksdag beslutade utvidgningen av Piteå hospital och asyl m. m., till vilkas utförande samma års riksdag beräknade ett belopp av 2,300,000 kronor och vartill dels för budgetåret 1927/1928 anvisats ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor och dels för budgetåret 1928/1929 ställts till medicinalstyrelsens förfogande ett belopp av 1,200,000 kronor, har utskottet funnit sig böra tillstyrka, att återstoden, eller alltså 1,000,000 kronor,

nu beviljas för ändamålet ifråga. Erinras må, att, då det sammanlagda, av Kungl. Maj:t i enlighet med medicinalstyrelsens förslag ifrågasatta beloppet uppgick till 2,418,000 kronor, de beräknade kostnaderna sålunda avsevärt nedbringats. Icke förty förutsätter utskottet i likhet med departementschefen, att medicinalstyrelsen under arbetenas fortsatta bedrivande kommer att vidtaga alla de åtgärder för kostnadernas reducering, som, utan att minska ändamålsenligheten, kunna finnas möjliga.

Såsom i propositionen erinrats, beslöt sistlidet års riksdag, att det av Västmanlands trängkår tidigare disponerade kasernetablissemnetet i Sala skulle för en beräknad kostnad av högst 1,264,000 kronor omändras till anstalt för manliga asociala imbecilla, avsedd för minst 370 vårdplatser. Av sagda belopp har för nämnda omändring en summa av 600,000 kronor ställts till byggnadsstyrelsens förfogande. Riksdagens beslut innefattade emellertid icke, såsom ovan nämnts, samtliga de byggnads- och därmed jämförliga anläggningskostnader, som anstaltens upprättande beräknades medföra. Sålunda förutsattes i proposition nr 165 till 1928 års riksdag, att vidare utredning skulle äga rum beträffande anordningar för utförande av tvätt vid anstalten och framhölls därjämte, att i de till grund för Kungl. Maj:ts förslag liggande kostnadsberäkningarna förutsatts, att vid etablissemnetet befintlig maskinell utrustning för kök skulle bibehållas och i viss utsträckning komma till användning för anstaltens behov. Om dylik utrustning icke alls eller blott delvis finge övertagas av anstalten, skulle därav föranledas viss kostnadsökning.

Enligt det nu föreliggande förslaget skulle en vid etablissemnetet ifråga befintlig badhusbyggnad omändras till tvättinrättning och i följd härav andra lokaler inredas för badrum åt anstaltspersonalen, för vilka arbetens utförande skulle krävas en merkostnad av tillhoppa 96,000 kronor. Med hänsyn till att vid etablissemnetets övertagande två kokapparater, som beräknats kunna utnyttjas för anstaltens behov, bortförts genom de militära myndigheterna och sålunda måste ersättas, har utöver sagda merkostnad beräknats ett belopp av 7,000 kronor. Högsta kostnadssiffran för Salaanstaltens inrättande skulle alltså vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag utgöra $(1,264,000 + 96,000 + 7,000 =)$ 1,367,000 kronor, varav för nästkommande budgetår skulle anvisas 550,000 kronor.

Den nu sålunda beräknade merkostnaden för Salaanstaltens inrättande och storleken av det för nästkommande budgetår ifrågasatta anslagsbeloppet hava icke föranlett till erinran från utskottets sida.

Vidkommande härefter Kungl. Maj:ts förslag, i vad detsamma angår omändring av Svea trängkårs kasernetablissemnet i Örebro till anstalt för kvinnliga asociala imbecilla, beslöt sistlidet års riksdag, såsom förut nämnts, genomförandet av en sådan omändring för en beräknad kostnad av högst 1,354,000 kronor. För omändringsarbetena vid etablissemnetet har till byggnadsstyrelsens förfogande ställts ett belopp av 400,000 kronor av den för budgetåret 1928/1929 beviljade anslagssumman till hospitalsbyggnader.

Anstalten skulle enligt riksdagens beslut avses för minst 350 vårdbehövande. Med avseende å beräkningen av kostnaderna förelågo emellertid samma förutsättningar, som angivits ifråga om Salaanstalten, nämligen att befintlig maskinell utrustning i kök och tvätt antoges att bli kvar samt i viss utsträckning komma till användning för anstaltens behov.

Enligt vad statsrådsprotokollet utvisar, hade vid kasernetablissemmentets övertagande vissa apparater för kök och tvätt m. m., som beräknats kunna utnyttjas för anstalten, bortförts genom de militära myndigheterna och måste fördenskull nyanskaffas. Kostnaderna härför hava beräknats till 21,000 kronor. Vid bifall härtill skulle sålunda den av riksdagen bestämda högsta kostnadssiffran för Örebroanstaltens inrättande höjas från 1,354,000 kronor till 1,375,000 kronor. Ej heller mot detta förslag har utskottet funnit något att erinra, och får utskottet ävenledes tillstyrka, att för arbetenas fortsättande under nästkommande budgetår beräknas ett belopp av 650,000 kronor.

I sin skrivelse (nr 287) i anledning av förenämnda proposition, nr 265, angående anslag till hospitalsbyggnader m. m. anmälde riksdagen, att riksdagen i anledning av ett av Kungl. Maj:t härutinnan framlagt förslag beslutat, att det av Västgöta regemente tidigare disponerade kasernetablissemmentet i Vänersborg finge för en beräknad kostnad av högst 2,525,000 kronor omändras till sinnessjukanstalt, avsedd för minst 850 platser. Beloppet ifråga innefattade emellertid icke samtliga de byggnads- och därmed jämförliga anläggningskostnader, vilka beräknades bli erforderliga för anstaltens inrättande. I propositionen förutsattes nämligen, att ytterligare kostnader kunde komma att föränledas av förslag om lämpligaste sättet för anordnande av bak och tvätt samt elektrisk kraftproduktion för anstalten ävensom om anordnande av en öppen-dörr-avdelning (jordbrukskoloni) å ett för anstalten avsett, för jordbruk lämpat område. I samtliga nu berörda frågor ansågs vidare utredning böra föregå ett beslut från statsmakternas sida. Vidare hade beträffande denna anstalt, liksom i fråga om Sala- och Örebroanstalterna, i kostnadsberäkningen förutsatts, att vid etablissemmentet befintlig maskinell utrustning för kök och tvätt skulle bibehållas samt i viss utsträckning komma till användning för anstaltens behov, i samband varmed uttalats, att viss kostnadsökning komme att bli erforderlig, därest berörda förutsättning ej skulle bli för handen.

För omändringsarbeten vid ifrågavarande anstalt har Kungl. Maj:t för budgetåret 1928/1929 ställt till byggnadsstyrelsens förfogande ett belopp av 1,275,000 kronor.

Såsom av propositionen framgår, hava numera olika alternativ varit under övertvägande för utförande av tvätten vid Vänersborgsanstalten. Av dessa har Kungl. Maj:t för sin del förordat, att för ändamålet ifråga måtte få tagas i anspråk samtliga lokaler i tvättflygeln av tvätt- och ångpannehuset vid kasernetablissemmentet i Vänersborg. Detta förslag har ock synts ut-

skottet mest ändamålsenligt och ägnat att tillgodose föreliggande behov av tvättanordningar vid anstalten. Mot storleken av det härför äskade anslagsbeloppet, 70,000 kronor, eller med tillägg av det belopp, 13,000 kronor, som beräknats för inköp av en ny ångmangel, tillhoppa 83,000 kronor, synes utskottet ej heller vara något att erinra.

Vad härefter angår de föreslagna anordningarna för utförande av bakning vid Vänersborgsanstalten, har utskottet, i likhet med departementschefen, ansett goda skäl tala för anordnande av gemensamt bageri för Vänersborgs hospital vid Restad och den blivande sinnessjukanstalten i Vänersborg. Det framställda förslaget, att bageriet skulle inrättas genom omändring av de nuvarande bagerilokalerna vid Restadshospitalet, har ock synts utskottet utgöra en gynnsam lösning av denna fråga. Mot storleken av det beräknade kostnadsbeloppet har utskottet icke heller funnit något att anmärka.

Jämväl frågan om elektrisk kraftproduktion vid Vänersborgsanstalten var, såsom förut antytts, föremål för behandling i sistlidet års proposition nr 165, men då detta spörsmål likaledes ansågs tarva ytterligare utredning, blev något förslag i ämnet ej framlagt i propositionen.

Enligt det nu framlagda förslaget skulle denna fråga lösas genom en kombination av kraftproduktion från eget verk med inköpt kraft från det elektricitetsverk, som har koncession å kraftleverans inom Vänersborgs stad. Denna utväg för erhållande av erforderlig elektrisk kraft har ock synts utskottet lämplig och ur driftkostnadssynpunkt vara för statsverket gynnsam. Att anläggningen utföres, på sätt departementschefen ifrågasatt, finner sig utskottet böra förorda. Mot beräkningen av det för ändamålet erforderliga anslagsbeloppet har utskottet ej heller haft något att erinra.

Vidkommande härefter, vad Vänersborgsanstalten angår, frågan om anordnande av en öppen-dörr-avdelning (jordbrukskoloni) för ett antal mera pålitliga patienter, vilket spörsmål, såsom nämnts, antyddes i propositionen nr 165 till 1928 års riksdag, har nu även denna fråga varit föremål för närmare utredning. Då emellertid ett genomförande av förslaget härutinnan, varigenom plats skulle beredas för ytterligare ett 20-tal patienter, icke skulle nu kräva särskilda medels anvisande, erfordras för realiserande av förslaget icke riksdagens medverkan i annan mån, än att platsantalet vid anstalten, som av riksdagen, enligt vad förut omförmäls, fastställts till minst 850, bestämmes till minst 870. Häremot har utskottet icke haft något att erinra.

Att, på sätt föreslagits, ett belopp av 20,000 kronor beräknas för beredande av medel för komplettering av den maskinella anordningen för köket, har utskottet likaledes ansett sig böra tillstyrka.

Bortsett från de för anordnande av gemensamt bageri för Vänersborgsanstalten samt hospitalet vid Restad erforderliga medlen, 50,000 kronor, vilka ej synts böra påföras kostnaderna för kasernetablissemmentets omändring till sinnessjukanstalt utan särskilt för sig bestridas från anslaget till hospitalsbyggnader, skulle vid bifall till Kungl. Maj:ts nu framlagda, av utskottet förordade förslag i fråga om Vänersborgsanstalten den av riksdagen fast-

ställda högsta kostnadssumman för denna anstalts upprättande, 2,525,000 kronor, behöva ökas med följande belopp, nämligen 83,000 kronor för anordnande av tvättinrättning samt komplettering av befintlig maskinell utrustning för densamma, 34,000 kronor för ordnandet av elektrisk kraftproduktion samt 20,000 kronor för komplettering av köksutrustningen eller tillhoppa med 137,000 kronor. Den fastställda högsta kostnadssiffran för kasernetablissemmentets omändring skulle alltså ändras till $(2,525,000 + 137,000 =) 2,662,000$ kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag torde härav för instundande budgetår böra beräknas hela det för anstaltens färdigställande och vissa specialarbetens utförande erforderliga beloppet, 1,387,000 kronor.

Utskottet övergår härafter till att angiva sin ställning till Kungl. Maj:ts förslag i avseende å vissa ombyggnadsarbeten m. m. vid Uppsala hospital och asyl.

Enligt detta förslag skulle vid sagda hospital och asyl under nästkommande budgetår arbeten påbörjas med en W. C.-anläggning, vilken enligt uppgjorda kalkyler skulle draga en kostnad av 234,500 kronor, varav 60,000 kronor beräknas erforderliga under budgetåret ifråga. Då en sjukvårdsanstalt, som icke är försedd med en dylik anläggning, uppenbarligen icke kan — särskilt om den är av den storlek som den, varom nu är fråga — anses fylla nutida krav i sanitärt och hygieniskt hänseende, har utskottet funnit anläggningen ofrånkomlig, och någon anmärkning emot den för ändamålet beräknade kostnaden har icke syntts utskottet föreligga. Utskottet tillstyrker alltså Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Beträffande ifrågavarande hospital och asyl har Kungl. Maj:t vidare föreslagit riksdagen medgiva, att i det av 1926 års riksdag godkända förslaget beträffande utvidgning av köksbyggnaden finge vidtagas viss jämkning i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordnat, ävensom att sammanlagda kostnaden för ifrågavarande utvidgningsarbeten måtte beräknas till högst 384,000 kronor.

Vad denna fråga angår, vill utskottet erinra, att 1926 års riksdag medgav att utvidgning av köksbyggnaden finge i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten C. Westman i juni 1924 uppgjorda ritningar utföras för en beräknad kostnad av 267,700 kronor samt att riksdagen för ändamålet för budgetåret 1926/1927 anvisade ett extra reservationsanslag av 75,000 kronor. Resterande belopp eller 192,700 kronor beviljades i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag av 1927 års riksdag.

Av den utredning, som i ärendet nu förebragts, framgår, att det för utvidgningen av köksbyggnaden beviljade anslaget visat sig vara för ändamålet otillräckligt, på grund varav de redan år 1924 såsom trängande befunna arbetena icke kunnat igångsättas. Under erinran om att de nu framlagda kostnadskalkylerna icke föranlett anmärkning från de i ärendet hörda myndigheternas sida, samt att, vad beträffar den väsentligaste delen av kostnaderna, beräkningen grundar sig å i bindande form avgivna anbud, synes man nu kunna utgå från, att kalkylerna ifråga skola visa sig hållbara. Utskottet,

som finner det av behovet synnerligen påkallat, att den nuvarande otidsenliga köksbyggnaden vid anstalten iståndsättes på sådant sätt, att densamma motsvarar nutida krav på en dylik byggnad, får sålunda, under uttalande av angelägenheten av att byggnadsarbetena fortast möjligt igångsättas, biträda vad Kungl. Maj:t i denna fråga föreslagit.

I den föreliggande propositionen har Kungl. Maj:t nu änyo upptagit den för sistlidet års riksdag framlagda frågan om uppförande av ett hospital i Västerbottens län.

Kungl. Maj:ts då framlagda förslag innebar, att ett hospital, avsett för 800 sinnessjuka, skulle för en beräknad kostnad av högst 7,000,000 kronor förläggas till den plats, Kungl. Maj:t jämväl i förevarande proposition ifrågasatt för hospitalets förläggning eller till Backen i Umeå socken.

I sin skrivelse i ämnet (nr 287) anförde 1928 års riksdag beträffande denna fråga i huvudsak, att riksdagens vederbörande utskott, som besökt det av Kungl. Maj:t föreslagna området för att taga närmare kännedom om områdets beskaffenhet och planläggningen av hospitalet därstädes, vid den härvid företagna undersökningen kommit till den uppfattningen, att den för hospitalsbygget avsedda platsen måste anses ur olika synpunkter mindre tillfredsställande.

Vad sålunda grundförhållandena anginge, hade markgrunden, särskilt i betraktande av storleken av de byggnadskomplex, som ifrågasatts till uppförande, syntes mindre god och kunna befaras medföra stora kostnader för grundläggningsarbeten. Ej heller syntes det vara uteslutet, att å området grundsättningar komme att uppstå efter byggnadernas uppförande. I allt fall hade utskottet icke kunnat av tillgängliga handlingar känna sig övertygat om, att grundförhållandena vore sådana, att det utan ytterligare undersökning kunde anses rådligt tillstyrka förläggandet av hospitalet till platsen ifråga.

Vegetationen å byggnadsområdet hade ock syntes utskottet synnerligen klen. Trädbeståndet å området utgjordes i huvudsak av tallskog, vilken emellertid med hänsyn till jordens beskaffenhet besutte ringa växtkraft. Visserligen finnes tillräckliga områden i närheten av själva byggnadsområdet, som kunde tjäna till arbetsfält, men dessa vore till större delen lågt belägna, och jorden därstädes syntes vara delvis mindre lämplig för trädgårdsbruk.

Redan av dessa skäl hade riksdagen ansett starka betänkligheter möta för bifall till Kungl. Maj:ts förslag beträffande platsen för förläggningen av hospitalet ifråga.

Härtill komme ytterligare den omständigheten, att, enligt vad av propositionen framginge, det för hospitalets förläggning avsedda området, vilket vore av ekklesiastik natur, skulle ställas till statsverkets förfogande mot erläggande av viss årlig avgäld, vilkens utgörande skulle ankomma på Umeå landskommun. Riksdagen hade icke kunnat undgå att ställa sig mycket tveksam mot en dylik anordning. Enligt riksdagens mening borde det anses såsom oeftergivligt, att statsverket tillförsäkrades full äganderätt till mark, varå så stora kostnader nedlades som i det föreliggande fallet ifrågasatts.

Riksdagen ansåge fördenskull en förnyad utredning av frågan påkallad, vid vilken utredning enligt riksdagens åsikt uppmärksamheten borde ägnas åt områden vid älvdalen mellan Backen och Vännäs.

I anledning av vad riksdagen sålunda anført och efter det vissa kommitterade för Vännäs köping i särskilda till Kungl. Maj:t ingivna skrifter gjort framställning i fråga om anstaltens förläggning till Vännäs gamla lägerplats ävensom i samband därmed gjort vissa erbjudanden, uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 22 juni 1928 åt medicinalstyrelsen att beträffande förläggning av hospital i Västerbottens län

dels ej mindre fullfölja de inom det tidigare föreslagna markområdet i Umeå socken verkställda grundundersökningarna på det sätt och i den omfattning, som kunde erfordras för bedömande av frågan om anstaltens lämpligaste förläggning inom berörda område, med avseende såväl å anstaltskomplexet i dess helhet som å de särskilda anstaltsbyggnaderna, ävensom för beräkning av kostnaderna för grundläggning vid en dylik förläggning, än även verkställa utredning rörande de ungefärliga kostnaderna för att för kronans räkning genom expropriation med äganderätt förvärva området i fråga;

dels företaga undersökningar rörande möjligheten att å område vid älvdalen mellan Backen och Vännäs med äganderätt förvärva lämplig förläggningsplats för hospitalet,

dels ock, efter samråd med flygstyrelsen, med beaktande av vad kommitterade för Vännäs köping i nyssberörda till Kungl. Maj:t ingivna skrifter anført, verkställa förnyad undersökning rörande möjligheten och lämpligheten av att förlägga nämnda hospital till Vännäs.

Den förnyade utredning, som i anledning härav numera företagits, har, såsom av statsrådsprotokollet framgår, omfattat ett flertal platser inom Västerbottens län. De områden, mellan vilka det egentliga valet stått och beträffande vilka ett på omfattande detaljundersökningar grundat övervägande ägt rum, hava emellertid inskränkt sig till det s. k. nordvästra området vid Vännäs läger, ett område invid Vindeln samt det föregående år förordade området vid Backen.

Vad då först angår frågan om förläggning av hospitalet till det s. k. nordvästra området vid Vännäs läger, varom ock yrkande nu motionsvis framförts inom riksdagen, har, enligt vad den i statsrådsprotokollet förebragta utredningen giver vid handen, en förläggning till sagda område visserligen visat sig i några avseenden erbjuda fördelar men samtidigt i viktiga hänseenden vara behäftad med mycket betydande brister. Främst är sålunda att märka, att markgrunden på de delar, som skulle kunna ifrågakomma till byggnadsplats, är särdeles dålig. Mäktiga lerlager, delvis av lös beskaffenhet och med obetydlig bärkraft, göra platsen ur grundläggningssynpunkt avsevärt underlägsen områdena vid Vindeln och Backen, och vissa andra omständigheter — särskilt de ogynnsamma nivåförhållandena, vilka måste förorsaka betydande transportsvårigheter — äro ägnade att medföra höga kostnader för såväl anläggning som drift.

Beträffande de båda återstående områdena, Vindeln samt Backen invid Umeå, har utredningen visat, att båda vid jämförelse med varandra erbjuda såväl fördelar som nackdelar.

I fråga om de allmänna förutsättningarna för dessa områden gäller sålunda, beträffande området vid Vindeln, att det är tillräckligt till arealen samt naturskönt beläget. Grundförhållandena äro goda och jämna samt hava befunnits i genomsnitt vara likvärdiga med förhållandena i detta avseende å området vid Backen. Utrymmet å den plats, som erbjuder utsikt över älven och älvdalen och där hospitalet borde förläggas för att platsens företräden skulle kunna utnyttjas, är emellertid på grund av järnvägens sträckning alltför trångt för att kunna med fördel användas såsom byggnadsplats. Den del av området, som eljest skulle kunna ifrågakomma till byggnadsplats, är i sin tur helt omsluten av skog, vilken stänger utsikten och gör platsen ganska ödslig. Järnvägens närhet jämväl till sist avsedda byggnadsplats är i och för sig en olägenhet, vilken ökas av att järnvägens sträckning delar det behöfliga anstaltsområdet i två delar. Grus och singel saknas på området och finge hämtas på jämförelsevis avlägsen plats; även mursand måste delvis sökas utom området. Platsen ligger avlägset från stad eller därmed jämförligt större samhälle, och garantierna för en tillfredsställande lösning av vattenfrågan synas vara något mindre än vid en förläggning till Backen.

Vad beträffar området vid Backen, hava de i detalj fullföljda markundersökningarna givit vid handen, att grundförhållandena för en förläggning enligt det år 1928 förordade alternativet B i stort sett måste betecknas såsom goda. De farhågor, som av riksdagen uttalats beträffande grundförhållandena därstädes, hava alltså vid de detaljerade grundundersökningarna icke blivit bestyrkta. De för grundundersökningarna anlitade experternas utlåtande visar, att förhållandena härutinnan vid Backen delvis äro ej oväsentligt bättre men delvis något ogynnsammare än vid Vindeln samt att de båda områdena i genomsnitt kunna betraktas såsom likvärdiga ur grundläggningssynpunkt. Till följd av markgrundens beskaffenhet finnes emellertid vid Backen god tillgång till singel samt till sand och grus för betonggjutning, murning och putsning.

Vidkommande de av riksdagen berörda frågorna om vegetationen å byggnadsområdet vid Backen samt om jordmånens beskaffenhet därstädes har det beträffande skogsbeståndet visat sig, att å de delar av området, där skogen är mera gles, vissa åtgärder, ledande till större slutenhet, torde kunna vidtagas genom patientarbeten och alltså utan särskild kostnad. I fråga om åkerjorden på det tilltänkta hospitalsområdet giver det av tillkallade värderingsmän avgivna utlåtandet vid handen, att densamma visserligen å större delen av området utgöres av sandjord i knappt medelmåttig hävd, men att inom den del, som är belägen omedelbart norr om landsvägen och sträcker sig upp till den ifrågasatta byggnadsplatsen, jordmånens består av godartad torvjord av sådan beskaffenhet, att den efter tillfredsställande dränering kommer att utgöra en god åkerjord, väl lämpad även för trädgårdsbruk.

Av kammarkollegii yttrande i ärendet framgår vidare, att hinder icke synes föreligga för Kungl. Maj:t att meddela beslut om områdets i fråga förvärvande med full äganderätt och att Umeå landskommun utfäst sig att gälda kostnaderna för förvärvet.

I betraktande härav och då, på sätt i propositionen ock framhållits, ur ekonomisk synpunkt ett bestämt företräde för något av områdena svårligen kan angivas, hava andra synpunkter måst bliva för valet avgörande. Utskottet har härutinnan, i likhet med departementschefen, i stort sett funnit sig kunna ansluta sig till medicinalstyrelsens värdesättning av områdena i fråga. Särskilt vill utskottet framhålla, att vid frågans bedömande synnerlig vikt bör tillmätas anstaltens belägenhet i förhållande till stad eller därmed jämförligt samhälle. Lägets betydelse för möjligheten till lasarettsvård eller specialundersökning torde vara uppenbar. Ur denna synpunkt måste förläggning till Backen äga bestämt företräde framför förläggning till Vännäs eller Vindeln. Bortses kan ej heller ifrån lägets betydelse för en god personalrekrytering. Självklart torde vara, att möjligheterna att till hospitalet förvärva och under längre tid där bibehålla väl kvalificerad personal äro att betrakta såsom den främsta förutsättningen för en tillfredsställande skötsel av anstalten, och även ur ekonomisk synpunkt äga, särskilt beträffande de stora och viktiga grupperna av ekonomipersonal, möjligheterna härtill den största betydelse. Ur dessa synpunkter måste man fästa stor vikt vid att utsikterna att erhålla god personal äro väsentligt större i närheten av en stad, framför allt därför att en sådan för personalen erbjuder bättre tillfällen till utbildning och arbetsförtjänst m. m. för de uppväxande barnen än på annat håll kan vara fallet.

Även ur kommunikationssynpunkt måste en förläggning till Backen vara för stora grupper av befolkningen inom länet den lämpligaste.

Av vad sålunda anförts, och då vad motionsvis i denna fråga andragits eller eljest framförts såsom motiv för förläggning av hospitalet till annat område än Backen icke övertygat utskottet om lämpligheten härav, framgår, att utskottet med stöd av den ytterligare utredning, som numera verkställts, funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i avseende å nu ifrågakvarande hospitals förläggning.

Såsom den i ärendet lämnade redogörelsen utvisar, ansluter sig det nu föreliggande förslaget såväl beträffande den allmänna planläggningen av hospitalet som i fråga om utformningen av de särskilda byggnaderna därstädes i väsentliga delar nära till det förut för riksdagen framlagda förslaget. Till vad Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit, har utskottet vid granskning av de särskilda förslagen funnit sig böra ansluta sig. Utskottet tillåter sig erinra om, att, under det sistlidet års förslag avsåg beredande av hospitalsvård åt 800 sinnessjuka, det nu förevarande förslaget innebär åvägbringande av 918 platser, reservplatser oräknade, samt att denna platsökning kommer att medföra någon utvidgning av det för hospitalet avsedda upptagningsområdet.

Vad kostnadsberäkningarna angår, har någon anledning till erinran mot

medicinalstyrelsens, av byggnadsstyrelsen godkända kalkyler ej heller synts utskottet föreligga. Att, på sätt föreslagits, för påbörjande av arbetena m. m. för nästkommande budgetår beräknas ett belopp av 215,000 kronor, har utskottet jämväl ansett sig böra tillstyrka.

Slutligen innebär den föreliggande propositionen, att det av Jönköpings regemente tidigare disponerade kasernetablissemnetet i Jönköping skulle för en beräknad kostnad av högst 6,750,000 kronor — däri inräknade utgifter för inlösen av vissa Kungl. Maj:t och kronan icke tillhöriga byggnader och annan egendom — omändras till en för 1,220 vårdplatser avsedd sinnessjukanstalt i huvudsaklig överensstämmelse med framlagda ritningar och kostnadsberäkningar.

Till Kungl. Maj:ts förslag härutinnan har utskottet ansett sig böra giva sin anslutning. I likhet med departementschefen anser utskottet sålunda, att med hänsyn till etablissemnetets storlek och belägenhet dess användning till sinnessjukanstalt lärer vara det enda civila statsändamål, för vilket etablissemnetet lämpligen kan komma till användning. De grundläggande principerna för etablissemnetets omändring, storleken av de markområden, som böra tilläggas anstalten, sättet för etablissemnetets omändring samt de framlagda kostnadsberäkningarna hava ej heller givit utskottet anledning till erinran. För bestridande av byggnadsarbetenas fortsatta beredande m. m. torde sålunda i enlighet med vad Kungl. Maj:t föreslagit för nästkommande budgetår böra beräknas ett belopp av 160,000 kronor. Utskottet förutsätter, att byggnadsarbetena verkställas genom byggnadsstyrelsens försorg.

Under återopande av vad sålunda anförts och då utskottet icke haft något att erinra mot vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med avslag å herrar Almkvists och Granströms, Lövgrens samt Näslunds m. fl. ovanberörda motioner, I: 288 samt II: 436 och 438, i vad desamma skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag,

I) a) besluta, att vid den anstalt för manliga asociala imbecilla, som enligt beslut av 1928 års riksdag skall inrättas genom omändring av det utav Västmanlands trängkår tidigare disponerade kasernetablissemnetet i Sala, skall för en beräknad kostnad av högst 83,000 kronor anordnas tvättinrättning i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över socialärenden den 15 mars 1929 förordat förslag,

b) med ändring av vad 1928 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaden för omändring av berörda kasernetablissemnetet i Sala må utgöra högst 1,367,000 kronor;

II) med ändring av vad 1928 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaden för omändring av det utav Svea trängkår tidigare disponerade kasernetablissemnetet

i Örebro till anstalt för kvinnliga asociala imbecilla må utgöra högst 1,375,000 kronor;

III) a) besluta, att vid den sinnessjukanstalt, som enligt beslut av 1928 års riksdag skall inrättas genom omändring av det utav Västgöta regemente tidigare disponerade kasernetablissemmentet i Vänersborg, skall för en beräknad kostnad av högst 83,000 kronor anordnas tvättinrättning i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag,

b) besluta, att vid sistnämnda anstalt skola för en beräknad kostnad av högst 34,000 kronor vidtagas anordningar för produktion av elektrisk kraft i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag,

c) med ändring av vad 1928 års riksdag därutinnan bestämt, besluta, att platsantalet vid samma anstalt skall utgöra minst 870,

d) likaledes med ändring av vad 1928 års riksdag därutinnan bestämt, medgiva, att sammanlagda kostnaden för omändring av kasernetablissemmentet i Vänersborg må utgöra högst 2,662,000 kronor;

IV) besluta, att vid Vänersborgs hospital och asyl vid Restad befintliga bagerilokaler skola, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag, för en beräknad kostnad av högst 50,000 kronor utvidgas till ett för nämnda anstalt samt nyssberörda sinnessjukanstalt i Västgöta regementes förutvarande kasernetablissemment i Vänersborg gemensamt bageri;

V) a) besluta, att vid Uppsala hospital och asyl skall för en beräknad kostnad av högst 234,500 kronor anordnas W. C.-anläggning inom vissa byggnader i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen förordat förslag,

b) medgiva, att i det av 1926 års riksdag godkända förslaget beträffande utvidgning av köksbyggnaden vid Uppsala hospital och asyl må vidtagas jämkning i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat, ävensom att sammanlagda kostnaden för ifrågavarande utvidgningsarbeten må utgöra högst 384,000 kronor;

VI) besluta, att en för 918 vårdplatser avsedd sinnessjukanstalt skall, för en beräknad kostnad av högst 7,650,000 kronor, i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Carl Westman i december 1928 och januari 1929, beträffande en i förslaget ingående upptagningspaviljong i november 1927, upprättade ritningar, dock med iakttagande av vissa av departementschefen förordade jämkningar, uppföras på det å en av t. f. distriktslantmätaren Georg Tillgren år 1925 sammanställd och kompletterad karta med bruten blå linje och bokstäverna A—

B—C—D—E—F—G—H—A angivna området av kyrkoherdebostället $\frac{61}{64}$ mantal krono Kyrkobordet nr 1 och komministerboställena tillhopa $\frac{3}{16}$ mantal krono Kyrkobordet nr 2 ävensom lägenheten Kyrkoplatsen nr 1, allt i Umeå socken;

VII) besluta, att det av Jönköpings regemente tidigare disponerade kasernetablisementet i Jönköping skall för en beräknad kostnad av högst 6,750,000 kronor — däri inräknade utgifter för inlösen av vissa Kungl. Maj:t och kronan icke tillhöriga byggnader och annan egendom — omändras till en för 1,220 vårdplatser avsedd sinnessjukanstalt i huvudsaklig överensstämmelse med av ingenjören Hjalmar Cederström upprättade, den 18 juni 1928 och den 1 februari 1929 dagtecknade ritningar, märkta respektive »Kungl. Medicinalstyrelsen 1928» och »Kungl. Medicinalstyrelsen 1929», dock med iakttagande av vissa utav departementschefen angivna jämkningar, samt att förty det för nämnda anstalt enligt av departementschefen förordat förslag avsedda området jämte därå befintliga, Kungl. Maj:t och kronan tillhöriga byggnader — med undantag av vissa av departementschefen omförmälda förrådsbyggnader — skall från och med den 1 juli 1929 överföras från försvarsväsendet; samt

VIII) under femte huvudtiteln, avdelningen medicinalstaten samt hälso- och sjukvården, underavdelningen sjukvårdsanstalterna, till hospitalsbyggnader för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,100,000 kronor.

Stockholm den 29 maj 1929.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar S. H. Kvarnzelius, A. C. Lindblad, Olof Olsson, O. Bergqvist, J. Nilsson i Malmö, C. P. V. Nilsson i Gränebo, C. A. Carlsson i Gävle, N. J. M. Svensson i Kompersmåla, C. I. Asplund, E. A. Lundell, D. A. Pétren och O. A. Ernfors;

från andra kammaren: herrar A. Anderson i Råstock, A. Wiklund i Brattfors, P. Nilsson i Bonarp, C. E. Jansson i Falun, P. M. Olsson i Blädinge, A. Å:son Törnkvist i Karlskrona, B. F:son Holmgren, E. J. Wigforss, J. Olofsson i Digernäs, G. Strindlund, O. Andersson i Höör och J. Jönsson i Revinge.

Reservationer:

1) av herrar *Anderson* i Råstock, *Strindlund* och *Andersson* i Höör vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Innan departementschefen — — — — —

— — — i denna fråga föreslagit.

I den föreliggande propositionen — — — — —

— — — i Västerbottens län.

Såsom i det föregående erinrats, fann sig 1928 års riksdag på anförda grunder förhindrad godtaga det av Kungl. Maj:t år 1928 framställda förslaget att förlägga det nya Västerbottenshospitalet till Backen vid Umeå. Riksdagen påkallade förnyad utredning angående lämpliga förlägningsplatser och uttalade, att vid denna utredning uppmärksamhet borde ägnas åt områden vid älvdalen mellan Backen och Vännäs.

Den nu verkställda utredningen synes utskottet icke hava medfört ett tillfredsställande klargörande av förlägningsfrågan i vidare mån, än att de betänkligheter mot Backen såsom plats för det nya hospitalet, åt vilka 1928 års riksdag gav uttryck, i all huvudsak kvarstå orubbade. Sålunda har visshet vunnits därom, att grundförhållandena icke äro gynnsamma. Ytterligare gäller, att jorden med hänsyn till sin beskaffenhet besitter ringa växtkraft och därför är mindre lämplig för trädgårdsbruk. Icke heller har det av riksdagen framställda oeftergivliga kravet, att statsverket tillförsäkras full äganderätt till mark, varå skulle nedläggas så stora kostnader, som i det föreliggande fallet ifrågasatts, blivit uppfyllt.

Vid sådant förhållande och då utskottet icke kunnat finna det till grund för Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag anförda huvudskälet, att hospitalet bör förläggas i omedelbar närhet av en stad, vara av avgörande betydelse, kan utskottet icke biträda Kungl. Maj:ts förslag i förevarande del.

Då alltså enligt utskottets uppfattning det föreslagna området vid Backen icke kan godtagas såsom lämplig plats för det nya hospitalet, torde förhållandena göra det nödvändigt att en annan förläggning väljes. Motionsvis hava i sådant avseende två olika alternativ framställts, nämligen dels förläggning till Vännäs, dels till Vindeln, vilka alternativ jämväl varit under övervägande vid den departementala beredningen. Utskottet finner för sin del, att båda dessa platser erbjuda gynnsammare betingelser än Backen såsom förlägningsplats för hospitalet, men utskottet har icke funnit den åvägabragta utredningen tillfyllest för att medgiva ett bestämt ställningstagande till frågan om, vilken av nämnda orter i sådant avseende bör tillerkännas företräde. Vid detta förhållande anser sig utskottet böra påkalla förnyat övervägande av denna del av ärendet. Det synes emellertid kunna överlämnas åt Kungl. Maj:t att besluta om hospitalets förläggning till en av dessa sistnämnda platser.

Med denna ståndpunkt har utskottet funnit sig böra tillstyrka, att medel

för nästkommande budgetår beräknas för förläggning av ett hospital till någondera av sagda platser med det belopp, som avsetts för påbörjande av byggnadsarbetena å Backen, eller 200,000 kronor.

Slutligen innebär — — — — —
 — — — — byggnadsstyrelsens försorg.

Under åberopande — — — — — alltså hemställa,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och herrar Almkvists och Granströms, Lövgrens och Näslunds m. fl. motioner, I: 288 samt II: 436 och 438,

I) a) besluta, — — — — — förslag,

b) med ändring — — — — — 1,367,000 kronor;

II) med ändring — — — — — 1,375,000 kronor;

III) a) besluta — — — — — förslag,

b) besluta — — — — — förslag,

c) med ändring — — — — — minst 870,

d) likaledes — — — — — 2,662,000 kronor;

IV) besluta — — — — — bageri;

V) a) besluta — — — — — förslag,

b) medgiva — — — — — 384,000 kronor;

VI) a) avslå Kungl. Maj:ts proposition, i vad densamma avser beslut om uppförande av ett hospital å vissa ecklesiastika boställen i Umeå socken;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att efter förnyad utredning besluta om ett hospitals förläggning till Vindeln eller Vännäs;

VII) besluta — — — försvarsväsendet; samt

VIII) under — — — — — 4,100,000 kronor.»

2) av herrar *Olof Olsson* och *Ernfors*.
